

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLmányok

szabadalmazását es-
köli mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

Hirdetések elfogadta-
nak a kiadó-hivatal-
ban, Budapest, IV.,
egyetem-utca 4. sz. a.

ROTHBERGER JAKAB

cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, Váci-utca 23. a nagy Kristófhoz ez. házban.
A legegénysebb kész férfiruhák dús választé-
kéban a legjutányosabb, szabott árakon.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci utca 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindenféle fény-
képezési gépek és készülékekkel.
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Arjegyzekek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

„Toronyórák“
palota, lakatya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I. m. állami kézműves-gépgyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költőjegyzék bérmentve.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elváallaja jóállás mellett
legelőnyösebben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pincék, stb. gyökere-
száraztatását.
Telefon.

FÖLDVÁRY IMRE

férfitárat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Saját szabást. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
Czárgem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) szíjével.

Saját gyártmányú pedálos cimbalom, becsüli, harmonika, fuvola stb.
hangszerrekről árjegyzékét küldök. Cimbalom-iskola, íta Kullifal J. zené-
tanár, ára 3.50. Tülnkö-iskola 1 frt. Cimbalomok folyóirat minden hóban
2-szer jelenik meg kiadásban, előfizetés egy évre 4.80 **Horvath**
István, 6. sz. és kir. udvari szállító, Budapest
Erzsébet-körút 2. és Kerepesi-út 46.

ROWLANDS' MACASSAR OIL

megőrzi, erősíti és szépíti a hajnövést; meg-
tölta és megakadályozza a haj kihullását, s a
legjobb brillantint és hajolajokat; tehát ab-
solút szükséges a haj táplálására s növekedésének
előmozdítására. Havonta kétszer kell a **Row-**
lands' Macassar Oil gyengécsk arany színben
szőke hajra is kapható.

ROWLANDS' ODONTO
A legjobb fogpor, a fogakat vakítóan fehérré
teszi, a romlás ellen megvédelmezi, megakadályozza
odvasodását, s a károsító hatást teszi.
Minden jobb nevű droguáriában kapható. **Rowlands'** cikkei,
Hatton Garden 20, London. — s óvakodjék mindenki az ártalmas,
olcsó utánzásoktól.

LATZKOVITS A.

CS. ÉS KIR. SZAB. ING-GYAROS

IV., Váci-utca 22. BUDAPEST, IV., Váci-utca 22.

6153

(Nemzeti szálloda.)

Legnagyobb raktár

férfi-fehérneműek, fehér és szí-
nes ingek, lábravalók, gallér- és
kézelőkben, dús választék a legújabb
keztük, zsebkendők, harisnyák
és mindenféle tricót-cikkben;
utazási ingek, sapkák, plaidok,
esernyők, nadrág-tartók, ing-
gombok, stb.

Óriási választék
elegáns nyakkendőkben!!!

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplőket és májfoltokat, valamint
az összes
bőrtisztítási célokra
biztosan eltávolítja az

Eszéki Spitzer Kenőcs

és az
eszéki Salvator szappan

Valódi minőségben csak a

DIENES J. C.-féle

gyógyszertárban.

Eszéken, felsőváros.

1 téglé Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 téglé képszappan 60 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti
törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva
és kéri a t. cz. közönség csakis **Dienes-féle**
eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapest:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

16. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, ÁPRILIS 21.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt.

POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6.

Campán VASÁRNAPI UJSÁG

egész évre 8 frt.

fél évre — 4.

Campán a POLITIKAI UJDONSÁGOK

egész évre 5.

fél évre — 2.50

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldi is csatolandó.

AZ AOSTAI HERCZEG HÁZASSÁGA.

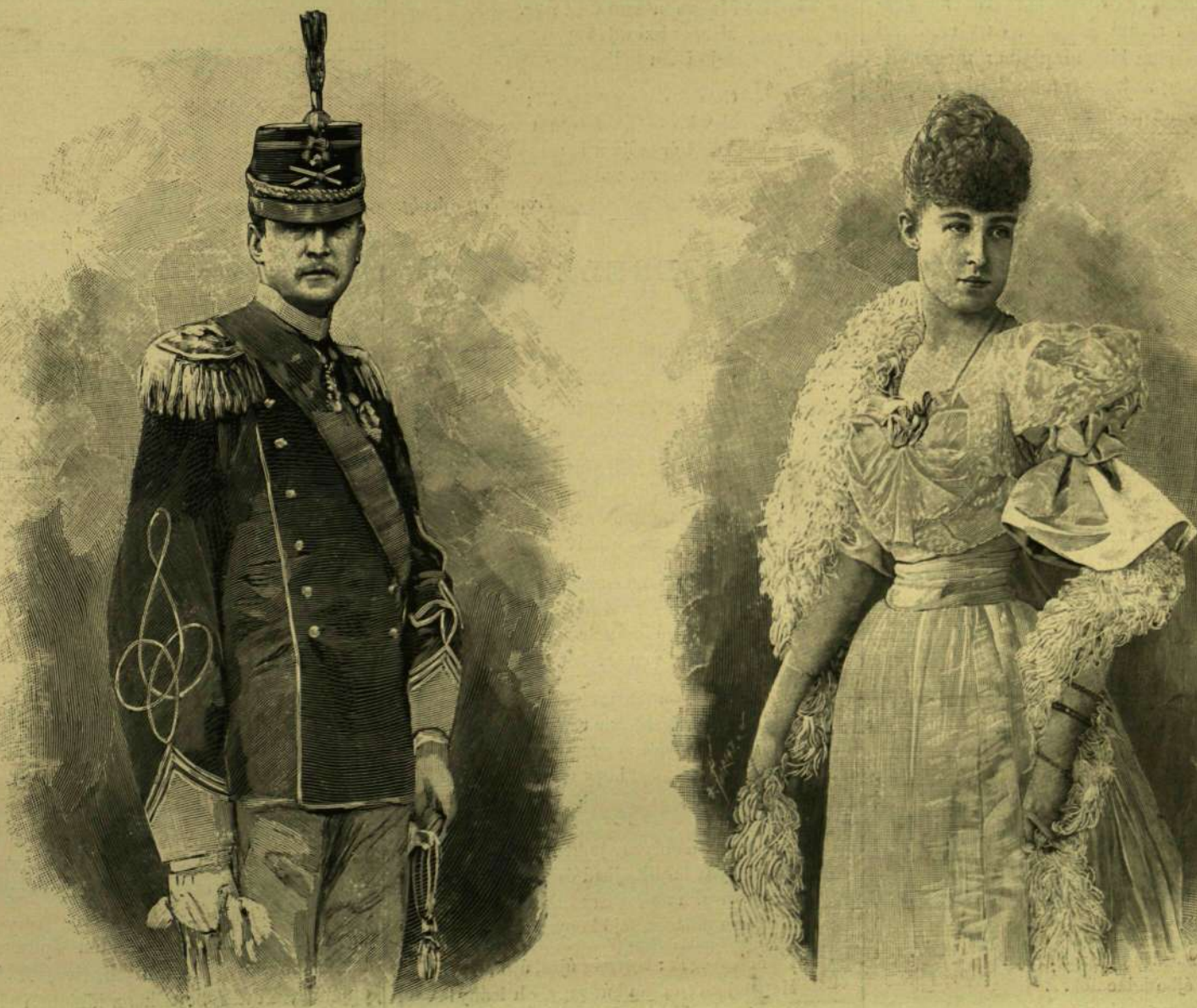
EUROPASZERTE érdeklődést keltett az a hír,
hogy az olasz király unokaöccse, **Emma-**
nuel Filibert aostai herceg, a múlt
márczius hó 18-án ünnepélyesen megkérte s el
is jegyezte magának a tavaly elhunyt orleansi
herceg második leányát, a bájos **Ilona** herceg-
nőt, ki iránt ismeretségek első percze óta ra-
jongó szerelmmel viseltetik, s ki szintén mély
vonzalommal viszonzozza hercegi kéréje érzel-
meit.

A megkérést és eljegyzést hosszas családi
tanácskozások előzték meg, mert bár a Savoyai
és az Orleans házak közt már kétszáz év óta
több házassági összeköttetés történt, Umberto
király igen meggondolónak tartotta, hogy egy
olasz királyi herceg olyan nőt vegyen felesé-
gü, a kinek a testvérbátyja, Lajos Fülöp, trón-
követelőül viseli magát Franciaország irányá-
ban. Végre azonban a nehézségek és aggodal-
mak eloszolván, megadta a király az engedélyt
a fiatal hercegnek, hogy szíve választottját
megkérje s vele jegyet váltson. A kézfogó a

Páris melletti Chantillyben történt. Aumale
herceg díszes kastélyának pompás nagy ter-
mében, számos rokon és más vendég előtt.

A jegyesek mindketten a legszebb virágzó-
korban vannak.

Emmanuel Filibert aostai herceg most
26 éves. Elsőszülött fia Umberto király elhalt
testvéreinek, a szerencsétlen Mária Viktoria-
spanyol királynénak. 1869 január 18-án szü-
letett Genuában. Húsz millió líra értékű örök-
ség szállott reá. Nagy jószágai vannak Belgium-
ban és Piemontban, Turinban pedig egy pom-

AZ AOSTAI HERCZEG ÉS JEGYESE.

Dr. GÖLLIS-féle egyetemes emésztőpor.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Etrendi szer, kitűnő hatása van különösen nehezen emészthető ételek fel-
oldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősí-
tésére is. Naponta kétszer használva (evés után, egy kávéskanálnyi téve a
nyelvre s a szokásos itallal leblitve) kedvező befolyást gyakorol a hiányos
emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők:

**gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, arany-
eres bántalmak és altesti pangás stb.**

Ásványvizsgyógymódnál, mint elő vagy utókúra, vagy egyidejűleg a gyógmód-
dal kitűnő hatást fejt ki. Minden doboznak dr. Göllis pecsétjével és a bejegy-
zett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan **dr. Göllis-féle**
emésztő por kérendő a vétel alkalmával. — A dr. Göllis-féle egyetemes
emésztő-por központi szétküldése:

Bécs, I. kerület, Stefansplatz Nr. 6. (Zwettlhof).

Egy nagy doboz ára 1 frt 26 kr., egy kis doboz 84 kr.

Főraktár: Budapest, Király-utca 12. Török József gyógyszer-tára.

KÜHNE E.

MOSONBAN.

Magyarország legrégibb gazdasági gépgyára.

„HUNGARIA“ és „MOSONI DRILL“

(több mint 16,000 darab eladva); legjobb sorvető-gépeit úgy sik, mint
hullámos talajra. Közvetítők által megrendelésnél ügyeljünk arra, hogy eredeti
KÜHNE E.-féle gyártmány szállítsassék.

Szóróvető gépeit, Laake-féle kedvelt
és rétboronait (egyedüli gyártási jog Ausztria és Magyarország részére).

Ekéit a legújabb minták szerint,
minden nagyságban.
Műtrágya-szórókat és örlőket, füllesz-
tőket, szeleleket stb.

Főraktár:
Budapest, VI., Váci-körút 57a.
Lemberg, M. Grodecka L. 10.
1895-iki árjegyzékek bérmentve küldetnek.

Van szerencsénk igen tisztelt vevőink és a nagy közönség tudomására hozni, hogy

lyoni és párisi ujdonságaink
megérkeztek, melyek megtekintésére fölhívjuk szíves figyelmét a hölgyközönségnek. — Mély tisztelettel

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

selyemáruháza — Budapest, VI., Bécsi-utca 4. sz.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Vidőkre kívánatra minták-
kal készséggel szolgáltatunk.

Vidőkre kívánatra minták-
kal készséggel szolgáltatunk.

pás palotája; ebbe fogja hazá vinni ifju nejét az esküvő után. A hercege szép, sugár növésű barna ifjú. Kitiűnő nevelésben részesült s a katonai pályára lépett. Hazájában mindenütt népszerű, kedvelt ember.

A menyasszony, *Ilna Lujza Henriette* hercegnő, harmadik leánya az elhunyt Lajos Fülöp orleansi hercegnek, a csöndes trónkövetelőnek, 187 június 13-án született Angliában, Twickenhamban, s így még nem egészen 24 éves. Két fiú és három leánytestvére van. Az elsőszülött, Mária Amália hercegnő, jelenleg Portugalia királynéja; a másodszületett, Lajos Fülöp herceg, az Orleans-család ez idő szerinti feje és a francia királyi trón követelője. Ezeken kívül a 17 éves Mária Izabella, a 13 éves Lujza Franciska és a 11 éves Ferdinánd Ferencz, Montpensier hercege, a testvérei. Ilna hercegnő szép szőke hölgy s szintén magas, karcsú termetű. Esztét, szívét és műveltségét nem győzik az olasz lapok dicsérni. E mellett szép hozományt, tíz millió frankot visz a házhoz. Az egész Olaszország előre el van ragadtatva a reménybeli aostai hercegnőtől. Különösen Turin városa nagy előkészületeket tesz, hogy a várva várt új asszonyt, a város leendő első asszonyát, mennél lelkesebben és fényesebben fogadhassa.

Ez a menyasszony lesz a második francia származású hölgy, a ki az aostai hercegnő címét viselni fogja. Az első a völgyen mostoha anyja, Bonaparte Leticzia hercegnő volt, kinek a testvére szintén mint francia trónkövetelő szerepelt annak idején. Épen ezért a francia sajtó egy része olyas jelenséget akar látni az új jegyespár házasságában, mintha ez a családi összeköttetés bátorításul szolgálhatna arra, hogy Franciaországban a monarchia esetleg Olaszország segítségével visszaállítsák. Ez azonban nyilván csak némely lapok rémálma. A már 25 éves multú francia köztársaság, melyet annyi politikai és társadalmi megpróbáltatás sem birt alapjaiban megrendíteni, valószínűleg szilárdan fog állani az aostai herceg lakodalmá után is.

MÁRIA.

1.

Temetem a képed
Sötét sirba, mélyen,
Föl ne támadhasson
Kisértetes éjen.

— Temetem a képed.
Feledés lesz sirja
Sötét éjszakája,
Szemfedőll búmat
Teritem reája.

— Temetem a képed.
Haj, ez a temetés
Nem megy olyan könnyen!
Lassan készül a sir,
S nem apad a könnyem.

— Temetem a képed.

A mit egy nap ások,
Betemetem másnap...
Nincs hatalma rajtad
Sírnak, elmúlásnak:
Örökre él képed!

2.

Egyik napom üdv, mennyország,
Másik napom kín, pokol:
Ma feltámad holt szerelmem,
Holnap ismét haldokol.

Ma lemondás gyászos árnya
Vonja éjbe lelkemet...
Hallgatom: a sir görögnye
Mint omol rám, s eltemet.

Sírom öble nyílik másnap,
Égi angyal száll be s int:
— A reményesség — «kelj föl és élj!»
S élek... élek ah, megint.

Élek újra gyötrelemben,
S új gyönyörben meghalok...
Igy tudásnak értem, bennem
Ördögök meg angyalok.

Egyik napom üdv, mennyország,
Másik napom kín, pokol:
Ma feltámad holt szerelmem,
Holnap ismét haldokol.

3.

Bemegyek a szentegyházba...
Nyugtalanág gyötör láza
Remegtetni lelkemet.
S fölzendül az ének halkán,
— Balzsam van ez édes dalban,
Megnyugtató ária:
«Üdvöz légy, Mária!»

Gyógyult szívvel haza térek.
Nem öl már a lassu méreg:
Kínos kétség, tört remény.
Csöndes este lágy párnámon
Elfog édes, bűvös álom,
S álhatattal száll imám:
«Szeretlek, Máriám!»

Édes álom... bűvös képek...
Kis szobádba félve lépek;
Te jössz elém egyedül.
S hogy ott ülünk egymás mellett,
Megcsókolak, átölellek,
Mennyet érzek szállni rám...
«Enyém vagy, Máriám!»

4.

Gondolatom száll, száll
Suhánó madárnál
Százszor sebesbben,
— Szárnya meg se lebben.

Gondolatom száll, száll...
Messe-messe száll már.
Merre viszi utja?
A jó Isten tudja.

Gondolatom száll, száll;
Egy kis barna lánynál
Veget ér majd utja;
Szívem érzi, tudja.

Trencsény Károly.

SZERELEM.

I.

Tanulom a boldogságot,
Kedvesemnek mondalak;
És szemedbe köny szivárog,
S rám tekintesz hallgatag.

Mért e könnyű szép szemedben,
Szived, monddsa, mért remeg?
Hogy kimondtam elfeledten,
Fáj talán e szó neked?

A multakról álmodóan
Tán bús emlék száll feléd,
S mert családodtól már e szóban,
Többé meg sem értenéd?

Oh vagy tán üdv száll szivedre,
A boldogság könyje ez, —
S édes vágytól megremegeve
Igy valód meg, hogy szeretsz?...

II.

Szép vagy, ha olykor jó kedved megárad,
S mosolyba fűrűd ajkad és szemed;
Szebb vagy, ha elfog egy titkos bubánat,
S selyem pilládon fájó köny rezeg.

De én esenek: légy vig újra, újra,
Mert fáj nekem, ha bús vagy, oh lány!
S oh! legszebb vagy, ha közelébb simulva
Könyves szemekkel mosolyogsz reám.

III.

Te mosolygó búbáj,
Te mennyei jószág!
Te ragyogó álom,
Te édes valóság!

A te szerelmednek
Napsugaras fénye
Új hajnalt derített
Szívem éjjelére.

Egész világom vagy,
Oh, mert közelében
Az egész világot
Régen elfelejttem!

Sajó Sándor.

MAGYAROK A KHEDIVE ELŐTT.

Ira Latinovits Géza.

Egyiptomban való tartózkodásom alatt egy felette érdekes látogatást tettem, mely kevés idegennek jut osztályrészül. A khedive volt szíves birtokára meghívni néhányunkat, mely meghívást *Zubovits* Fedor m. kir. honvéd-huszárszázados eszközölte ki.

Zubovits akkor Egyiptomban időzött azon nemes célból, hogy a máhdi keresztény foglyait csel útján kiszabadítsa, s hogy ezt nem vihette keresztül, csakis az angolok erőszakosságán múlt. Elszánt beduin csapata már szervezte volt, mely Ras-el-Bá-ban tanyázott a Vörös-tenger partja mellett. Terve röviden előadva ez vala: a máhdi jelenlegi tartózkodó helye *Omdurmon*, a fehér Nilus mellett, hol a keresztény foglyok szenvedik a nehéz rabságot. *Zubovits* az ötszáz válogatott bátor beduinat óvatossággal meg akarta közelíteni a helyet s bevárni a kedvező pillanatot, mikor rajtuk üthet. Ez a kedvező pillanat minden pénteken bekövetkezik, mert akkor a máhdi összes fegyveres erejével *Omdurmon* közelébe vonul ki, hol nagy ünnepeléssel tartja meg a pénteki szokásos mohamedán szertartást. Ekkor *Omdurmon*-ban csak kevés őrség marad. Ezt az alkalmat akarta *Zubovits* felhasználni úgy, hogy megrohanja a helységet, az őrséget lekaszabolja, a máhdi kedvencez nőit elrabolja, s gyorsan odébb áll csapatával; ezen rabjaikat azután kiválasztja a keresztény foglyokat, kiket *Abdullah* máhdi a legnagyobb őrizet alatt tart.

Állítólag még néhány százan silylődnék a keserves rabságban. Mint látható, a merész terv igen nagy elszántságot és ravaszságot kívánt; de ismerte *Zubovits*ot, nem lehetetlen, hogy vagy sikerült volna, vagy ő is oda veszett volna beduinjaival együtt. Azonban az angolok félén, hogy esetleg más czélok is lehetnek összekötve e vállalkozással, mely így talán veszélyeztetné az angolok jelenlegi helyzetét Egyiptomban, lord Cromer, a kormányzó, határozottan kijelenté, hogy ha *Zubovits* a határt át akarja lépni, azt ő fegyveres erővel is megakadályozza. Így tehát *Zubovits*nak a nagyobb erő előtt meg kellett hátrálnia s a szép emberbaráti terv dugába dőlt. De azért *Zubovits* nem hagyott fel tervével, s azt talán más módon fogja megkísérteni.

Már az is bámulatos volt, hogy egész diplomáciai tárgyalások folytak e miatt egy magánemberrel, mert *Zubovits* semmiféle hivatalos állást nem foglalt el. Hetekig foglalkoztatta az egyiptomi angol hivatalokat és a hírlapokat. A khedive a legmelegebben pártolta az ügyet, — de az angolok ellen mitsem tehet.

*Zubovits*nak temérdek pénzébe került az előkészület; mert a kis csapatot tovább egy hónapnál tartotta, a mi neki napoként 400 frtba került. Azon kívül egész családja Kairóban tartózkodott, teljes háztartással. Az angolok valóságos felügyelet alatt tartották, minden lépésére vigyáztak. *Zubovits* a mostani khedive, *Abbas* pasa, apjának, *Tevfik* bejnek az idejében előkelő állást foglalt el az udvarnál s a mostani khedive még onnét ismeri és rendkívül kedveli, miről nem

künk is alkalmunk volt meggyőződni. *Abbas* pasa a fogadásoknál rendszerint merev; szigorúan megköveteli a megjelenési formasságokat. Ezt tudva, nem is gondoltunk arra, hogy nála tiszteletünket tehesük. Annál inkább meg voltunk lepelve, midőn egy nap *Zubovits* azzal a kérdéssel keresett fel bennünket a «Hôtel du Nil»-ben, hogy akarjuk-e a khedive birtokát, *Kubét*, megtekinteni, hol maga *Abbas Hilmi* fogad bennünket s mint szíves házigazda megmutatja mintagazdaságát. Ez annál nagyobb kitüntetés, mert *Kubéban* különben senkit el nem fogad; ott teljesen gazdaságának él.

Örömmel fogadtuk ezt a nem várt kitüntetést, azonban még előbb látogatást kellett tennünk a khedive legbizalmasabb embereinél, a kabinetiroda főnökénél, *Rouillet* bejnél, ki a bécsi Theresianumban a khedive tanára volt, s onnét hozta magával. *Rouillet* igen barátságos, művelt svájci születésű úri ember, ki lekötözött nyájassággal fogadott bennünket. Valami keveset magyarul is beszél; mert, mint büszkén megjegyezte, fél magyar, mint *Borbély* földirtókos adoptált fia; innét neve *Rouillet-Borbély*. Hivatalos czíme: «Secrétaire général du cabinet européen de S. A. le Khedive.» *Rouillet* a következő nap délutánját tűzte ki, mikor a khedive fogadni fog bennünket *Kubéban*. Együttal tudatta, hogy, mint a khedive vendégeit, különvonat fog várni a Nilus melletti állomáson.

Nagy meglepetést keltett Kairóban ez a rendkívüli eset. A mi diplomáciai ügyvivőnk, báró *Heidler* állítása szerint hasonló meghívás még nem fordult elő, mióta a jelenlegi khedive uralkodik. Érdeklődésünk a következő nap eseményei elé. Másnap pontosan útra keltünk hatán: gr. *Wenckheim* Henrik, *Pongrácz* Jenő, *Kraszenszky* es. és kir. sorhajó hadnagy, *Wahrman* Ernő, *Zubovits* és én.

A pályaháznál már készen állt a fűtött vonat s a khedive gárda-parancsnoka, egy ember elegáns, szép arab fiatal ember, üdvözölt bennünket. Alig fél óra alatt kiértünk a «Palais Kubé» állomásra. Útnak szép föld rízs- s cukornád-ültvények között vezetett. Alig tíz lépésnyire kellett gyalogolnunk s egy magas kőfallal bekerített helyhez értünk. A kapun belépve, már messziről látjuk a fiatal khedivét, a mint kedélyesen nézegeti tejjgazdaságát s kíséretével fesztenül társalog. A mint észreveszi csoportunkat, azonnal intéget *Zubovits*nak. Oda érve, bemutatásunk következett s ő kedélyesen bécisi nézettség-l jóízűen beszélgetést kezdett. «Ich freue mich, meine Herren» (örvendek, uraim) — ez volt a bevezetés. A khedive középmagasságú, széles vállú ifjú, alig 22 éves; korához képest nagyon is kifejlett; csinos barna arca, s alig pelyhedző hajja van. Egyszerű fekete kabát volt rajta, magas fez a fején, s kezében egy hatalmas «lignum sanctum» bot.

Örömmel ajánlkozott, hogy birtokát s annak berendezéseit megmutatja; ép úgy viselte magát, mint egy vendégszerető földesúr; mi is azonnal teljesen fesztelenül éreztük magunkat társaságában.

Először a tehenészetet tekintettük meg. Valóságos kis palota az istálló. Magas, szellős épület, csementtel kikövezve s mindennel felszerelve, a mi egy mai tehenészetéhez szükséges. A tehenek igen szép, erős állatok, nem nagyok, de arányosak. A faj az itteni és az angol tehenek keresztezéséből származik s felette jól sikerült a kísérlet.

Büszke is rá a derék khedive. Ezalatt előállott a koca, mely elé két hatalmas arabs esődör volt fogva. Gyönyörű nemes állatok voltak; ezekhez hasonló ritkán láthatni, száraz fejj, pompás, aranyos test, finom lábak, csupa tűz s ideg mind a kettő; egy másodpercig sem állnak nyugodtan. A két ló mesésértékű, mert még a régi, tiszta fajból származnak. A koca angol «Mail Coatsch», nyolcznak kényelmes helyül. A khedive a bakra ült s maga hajtja lovait, még pedig kiváló ügyességgel. Ütközben találkoztunk az országúton négy kocsiával, me-

lyekben szép angol nők ültek, kik felállva, tisztelettel üdvözöltek a fejedelemet, mit ő a legszívesebben viszonzott, jól szemük közé nézve a szép hölgyeknek. A ménéshez hajított, mely egy óriási udvarban volt elhelyezve. Külön korlátok közt vannak az anyakanczák, csikók, paripák és ménék. Szébbnél szebb arabs és angol telivér lovak; sőt még magyar lovakkal is van ott egy hatos fogat, melyet *Zubovits* szállított Magyarországból a khedive atyjának. Természetesen már vén lovak, de látszik, hogy nemes fajjuk. Azon kívül van ott egy kis szürke ponny, ezen a khedive lovagol naponként. Kitiűnt egy pompás 16 markos fekete arabs esődör, mintája a nemes lónak. Van ott még számos kettős, négyes fogat, szebbnél szebb állatok jól összefogva és betanítva. Az istállók mintaszerűen vannak felszerelve. Magas, tágas helyiségek kerámittal burkolva, minden lónak külön szakasza, öntöttvas oszlopokkal, porcellán erőmedencekkel. A lovasmesterek, lovaszok és kocsisok részint angolok, részint francziák és egyiptomiak. Mindannyi a legkételetesebb rendre szoktatva. Esténként váratlanul meg szokta lépni a khedive az istálló személyzetét, hogy kiki helyén van-e?

Innét a földeket és vetéseket mentünk meg-nézni.

Nagy szakértelemmel kezelt gazdaság, melyben mindenféle a legújabb gépeket használják. Ezzel jó példát akar adni a fejedelem az alattvalóinak, kik még mindig a régi kezdetleges eszközöket használják. A föld mely rétegen a legkitiűnőbb fekete humus. Hogyne, hiszen a Nilus iszapja rakodik le rá. A rizs, cukornád, gyapot, héla (lóhere-faj) vetések mind a leggyönyörűbben pompáznak, kitiűnő termést ígérve. A khedive valódi szenvedélylyel csüg gazdaságán, s mihielyt teheti, azonnal ide menekül az állam gondjai elől. Mindenben maga rendelkezik, a legesekélyebb dolog iránt is érdeklődve. Az egész gazdaságot ő emelte ilyen színvonalra, saját tere szerint építette mindent. A kubéi uradalma 600 fedhdu területű s 170 ember van rajta alkalmazva.

Leszállván a kocsirol, megtekintők az alkalmazottjai lakásait. Mindannyi csinos, tágas épület, minden családnak külön szoba. Az összes épületek s a khedive palotája közt telefon-összeköttetés van. A telep központján van a «Tulum badi» (tűzoltó) szertár és laktanya 24 tulum badival, kik kék egyenruhát viselnek, pompás fényes csálóval, melyen a khedive címere díszlik. A tűzoltók szálas egyiptomi fiúk. A szertár teljesen be van rendezve az új tűzoltóeszközökkel. Ismét kocsiá ülvé, befejezésül megmutatta a sajtócsiszító telepet, hol egy olasz van alkalmazva s kitiűnő izletes sajtot készít. Még el kellett mennünk a baromfiakat is meg-nézni, habár ehhez már nem sok kedvünk volt; de húzódoznunk nem lett volna helyén. A baromfiak is nagy épületekben tanyáznak, melyeket tágas, rácsosított udvar környez. Láttunk itt minden fajú kakast, tyúkot, kacst, stb. Közel a baromfi-palotához egy veszedelmes szomszéd tanyázik. Egy kis ólat vesznük észre, rácsosított udvarral; azt hittük, a fejedelemnek valamely kedvencez kutyája van oda bezárva; de a mint a khedive az ajtót kinyitja, előbük egy kifejlett tigris, egész szabadon, meg sem kötve, s nyalogatja ura kezét. Mi nem is aggodalommal álltunk mellette, de a khedive biztosított bennünket, hogy teljesen szelíd állat, még szopós korában kapta Nubiából.

Az egész idő alatt feltűnt az a nyájas hang, melyet a khedive *Zubovits* irányában használt. Mindig «lieber *Zubovits*»-nak nevezte. *Zubovits* pedig oly hangot használt, mint mi valamely jó barátunkkal. Többi közt, midőn a kocsiá felültünk, *Zubovits* megjegyezte, hogy két ily testes alak, mint a fenséges úr és *Latinovits*, nehezen férne el egymás mellett. Erre rendkívül jóízűt nevetett a khedive. Beszéd közt felhozta a fejedelem, hogy ő már Pesten is megfordult, mikor Oroszországból tért vissza s néhány napig ott pihent. Nagyon tetszett neki a fővárosunk s megígérte, hogy nem sokára, ha Európába jó, ismét meglátogatja a szép Magyarhont. Emilité, hogy a hat év alatt, melyet a Theresianumban töltött, nagyon jól érezte magát és sok ismeret szerzett. Most gyalog, a kertben fekvő szép kis pavillonhoz vezetett bennünket, hol új meglepetés várt ránk. Elhelyezkedvén a terraszon, mely a zöldelő vetésekre nyílt, csakhamar meg-

jelentek a fényes ruhába öltözött szolgák s gyönyörű khinai porcellán csészékben kitiűnő illatos kávét hordtak körül; azután kis kerek arany talakon fagylatot és édességeket. Jól esett a pihenés, mert nagy hőség uralkodott. Az árnyékos, szellős terraszon, a gyönyörű kilátás mellett kedélyesen elcsévegtünk. Szidtuk az angolokat; mi szemmel láthatólag tetszett a khedivének, bár igen tapintatosan, nem tett megjegyzést. Hanem azt megemlítte, hogy neki igen rokon-szenves nemzet a magyar, lovagiasága és vitézsége miatt, melyről sokat hallott és olvasott.

Egyszerre, mintegy varázsütésre zenehangok ütek meg füleinket. A szeretetreméltó házi úr be akart mutatni udvari zenekarát, mely a pavillon mellett elrejtve készen állott. Szébbnél szebb indulókat, új bécsi keringőket, operetterészeteket játszott a legnagyobb szabotossággal. Még pedig nem is egy, hanem két zenekar szerepelt fölálva. Tekintve, hogy a zenekar tagjai mind, kivétel nélkül benszülöttek, el lehet képzelni, mennyi fáradság és szorgalom kellett hozzá, míg ily magas fokra emelkedtek. Ezt az eredményt természetesen csak cseh hozhatja létre, mert a karmester cseh s őrnagy rangban áll. A zenekar tagjai közt fehértől kezdve a legfeketebbig minden arczszínű van. Mindannyi mohamedán, csak egy kopt van köztük. Egyenruhájuk igen egyszerű, de igen izléses; sötéték nadrág veres sujtással, fehér kamásni, sötéték zubbony és fez. A zenészek mind altiszt rangban vannak. A nagyobb bandában 60 ember, a kisebbben, mely csak két hónap óta állítottott fel, 25 ember működik. A kisebb zenekar lovassá teszik s az uhlánusokhoz osztják be. Megkértük a khedivét, játszassa el az egyiptomi himnust a «Salom Effendia»-t, mit el is rendelt. Igen szép, dallamos, mélabús dal az, mely a kedélyt mélyen meghatja. Eljátszták még a bolgár «Maritza» indulót, meg az «Unter dem Doppel Adler» kezdetű osztrák indulót.

Megmutatta a khedive a zenekar kaszárnyáját, mely a pavillon mellett emelkedik szép, nagy, szellős teremmel, hol a legnagyobb tisztaság és rend uralkodik. A karmesternek külön szép kis lakása van a kaszárnya mellett, szép kerttel. Ő nála is voltak. Igen csinos, fiatal arabs neje fogadott bennünket a tiszta lakásban, kivel a khedive néhány nyájas szót váltott. Nevete jegyezte meg, hogy a karmester folyton kérésekkel áll elő, melyet ő nem tud megtagadni, annyira kedveli. Ezalatt a karmester *Zubovits*ot félrevonta s néhány szót váltott vele. Erre *Zubovits* mosolyogva a khedivéhez fordult s elmondja, hogy a karmester nem merészel személyesen egy új óhaját előadni, hanem őt kérte fel. El is mondta azonnal, mi az óhajása. A khedive jóakarattal megígérte annak teljesítését.

Ekkor érkezett oda a khedive hadsegége, egy egyiptomi alezredest, igen művelt, francziául szépen beszélő arab, s valamit halkán jelentett. A hadsegéd egyenruhája: fekete sujtásosmente, fekete nadrág, lakk csizma, fején fez. A fejedelem int, s mi megindultunk. Ezúttal a szép gyümölcsös kertbe vezet, hol szebbnél szebb narancs- és citromfák díszlenek, úgy szintén banán- és datolyafák, mindenféle nemes fajú gyümölcs, szép lugosok. A kert végén áll a gárda kaszárnyája, melynek udvarán már sorakozva s díszben kivonulva áll a gárda-csapat. Még ezt is bemutatatta kifogyhatatlan előékenységgel. A gárda áll 24 lovasból; ebből 12 tiszt, 12 altiszt. Mindannyi szép, szálas, nemes, értelmes arczú arab, többnyire árva fiúk, kiket a khedive nevelt fel saját költségén. Pompás arabs méneken ülnek, melyeken fényes keleti nyerges s dúsan aranyozott lószerszám vannak. Egyenruhájuk igen festői. Zöld kabát, fehér nadrág, fehér, hosszú lovag keztű s magas lakk lovagsizma. Elvonulnak előtünk, először lépésben, azután ügetve, s végre nyargalva; a legszabatosabban végeztek mindezen gyakorlatokat. Valóban élvezetes látvány a szép, jó lovasokat a remek lovakon látni.

Nevete mondá a khedive, hogy mennyire megy a takarékoságában. Nézzük, úgy mond, ő ezen szép lovag keztűket poton pénzén vette az angoloktól, kik alig használna, eldobták a raktárakba. Most pedig hozat nyers bőrt és itt dolgoztatja fel keztűkké.

Nem akartuk tovább elfoglalni a khedive vendégszeretetét, már is hosszúra nyúlva a látogatás: ajánlani akartuk magunkat. De ő vissza-

tartott bennünket, mert a legérdekesebbet még nem láttuk. A diszkerten megünnel keresztül, mely gyönyörűen van tartva: pompás diszfák, mint Sycomor Ficus, Dracoena, Mango-Cocos a legszebben csoportosítva, nagy virágszövények a legizlésebben elrendezve, smaragd zöld pázsit. Végre a khedive palotája elé érünk, mely diszes kétemeletes épület, mör stýlben, finom alkotású loggiákkal s erkélyekkel. A khedive anyja is itt lakik, ki iránt a leggyöngédebb szeretettel viseltetik a fejedelem. A hárem ekkor künn volt, de természetesen a keleti illem nem enged, hogy idegen férfi belépessen. Ezért a bemenetelre nem is szólíthatott fel bennünket a khedive. Így a palota előtt megálltunk. Hanem annyit mégis láttunk, hogy a fával sűrűn berácsosított ablakok mögöl szép női szemek káncálnak ki.

A palota előtt ez alatt felejtethetetlen látvány bontakozott ki. A khedive intésére előrobogott a

a khedive kirándulást, vagy vadászatot óhajt a sivatagban, ezek szállítják a sátrakat s egyéb felszereléseket.

A khedive oly leereszkedő volt, hogy kikísért bennünket a palota főkapujáig, hol még a gyalog diszorséget mutatva be, mely diszben s fegyverben állott. Ez 18 emberből áll, s az ezredek sorban szolgálatják.

Érdekes, hogy az egyiptomi katonák miként soroztatnak be. Szíves házi gazdánk ezt is megmagyarázta. A szolgálat vagy két, vagy hat, vagy nyolcz év; minden csak attól a véletlentől függ, hogy ki micsoda sorszámozott húz ki. Nem igazságos, de eredeti módszer.

A palota előtt szíves búcsút vett tőlünk házigazdánk, mindannyiunkkal melegen kezelt szorítva. Mi alig találtunk méltó szavakat hálánk s köszönetünk kifejezésére ennyi kegy — s kiüntetésért.

Majdnem négy óra hosszáig időztünk a

elnök rögtön leköszöntek s maga Vilmos, császár Bismarckhoz intézett táviratában «legmélyebb megbotráncóztatás» fejezte ki e határozat felett, mely az összes német fejedelmek és népek érzelmeivel a legteljesebb ellentétben áll.

A német birodalmi gyűlés, melyet 1871-ben alkotott meg az újonnan alakult német császárság, az összes német államok legfőbb képviselőtestülete, melybe általános és közvetlen szavazás után küldik a képviselőket. E nevezetes testület egész a legújabb időkig egy porcellán gyárból hirtelen átalakított ideiglenes helyen ülésezett. Csak a múlt évben nyitották meg a jelenlegi új helyiséget, mely Berlin főbüszkesége s a palotasorokból álló, «Unter den Linden» nevű utca és a Brandeburgi-kapu szomszéd-ságában a «Königsplatz»-on épült.

Az új palota, melyet Wallot Pál hírneves építész készített, a német főváros legnagyobb és legszebb épületei közé tartozik, melynek kü-

vannak a legfőbb helyiségek: az ülésterem, a séta-csarnok, az olvasóterem, a birodalmi tanács terme, az elnöki hivatal helyiségei, étkezőtermek. Földszint van a posta, távirat, konyha, ruhátár, a fogadó-szobák, az újságírók és gyorsírók helyiségei. Felül vannak a könyvtár, tanácskozótermek, irodák.

Az ülésterem a kupola alatt, az épület közepén van. Nem rendkívül nagy, 21.5 méter hosszú s 29 méter széles. Nem is akarták nagyobbavenni, mert különben a rendes beszédet nem lehetett volna benne megérteni, míg így kitűnő akusztikája van. Az egész terem halványzárba színi. Az ülések tölgyfából készültek s világossárga bőrral vannak borítva. Aranyzárba fadiszítás van a falakon az üvegterdig. Minden képviselő számára külön kényelmes hely van, a karzatok nagyok s — nevezetes újtásként — a gyorsíróknak külön kijáratú lépcsőjük van. A karzatok mellett külön páholyok vannak az udvar és a szövetségi kormányok számára. Az elnök és kormány számára a másik kettő 88.5 méter. Az óriási terület tehát négyzet, két szinten négyzetű udvarral. Az alapépület magassága 26.5 méter, a tornyoké 40 méter. A főhomlokzat a Königsplatzra néz, hat oszlopos diszkapuja előtt a budapesti nemzeti múzeumhoz hasonló lépcsőzet van, s felette ez a fölirat: «Dem deutschen Volke.» De ez csak diszbejárat, rendes körülmények között oldalt járnak be az épületbe.

A hatalmas épület részleteiről, mely tíz egész esztendeig készült s 21 millió márkába került, még a következőket említhetjük föl.

A képviselők rendes bejárata a déli oldalon van, a Brandeburgi-kapu mellett. A nagy lépcsőházból 18 nagy lépcső vezet fel az előcsarnokba, honnan azután különböző lépcsők ágaznak el az egyes helyiségekbe. A feljáratok és mellék helyiségeket a német császárok életnagyságu bronzszobrai díszítik. A magas földszinten

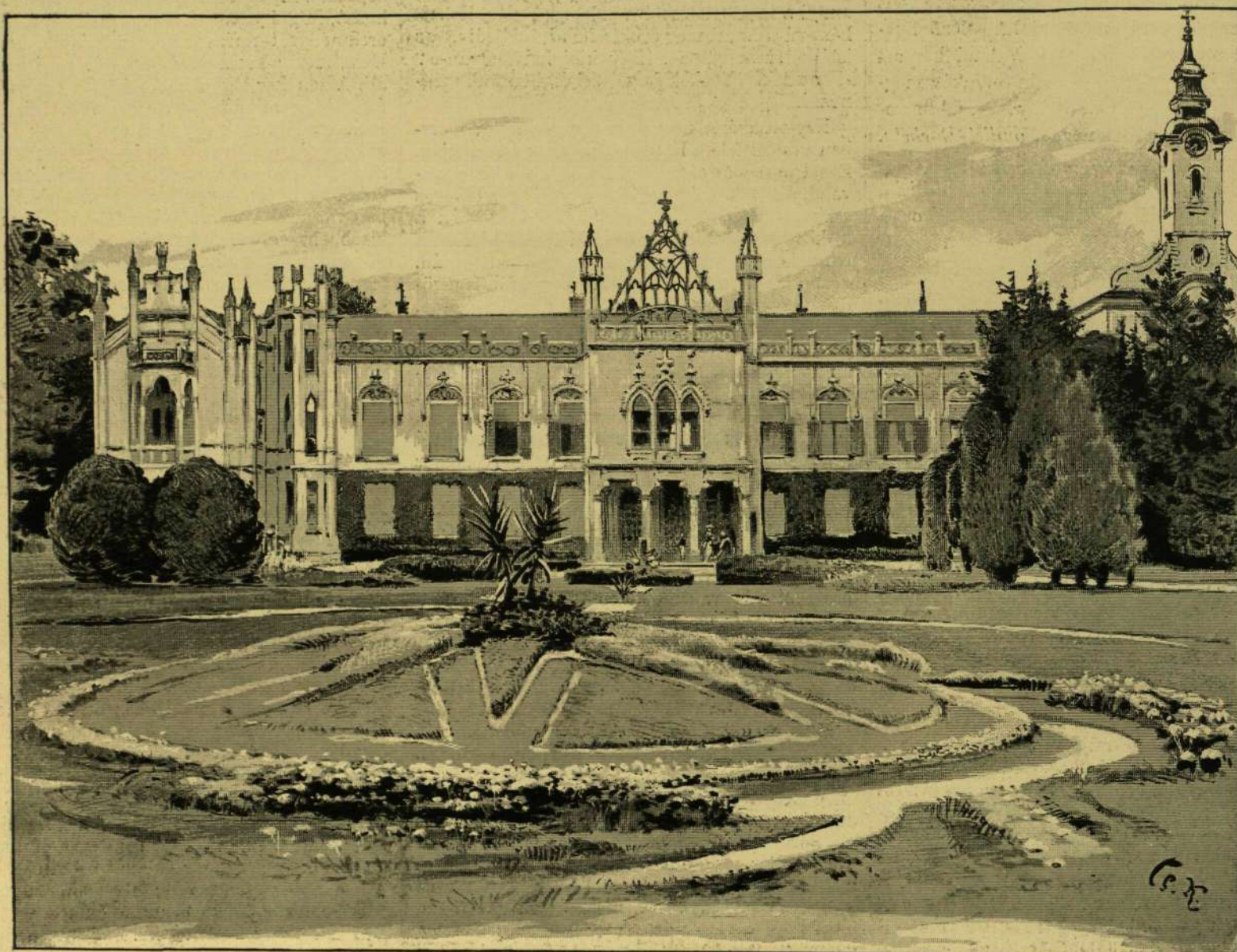
A Brandeburgi-kapu.

A NÉMET BIRODALMI GYŰLÉS ÚJ PALOTÁJA A BERLINI KÖNIGSPLATZON.

helye amphitheatralis elrendezésű, minden képviselőnek külön íróasztala van, a birodalmi tanács 48 tagja számára az elnöktől jobbra és balra vannak a székek. A nagy terem magassága 13.15 méter, sokkal nagyobb, mint az épület többi termei, melyek közt nem egy 4.70—5.8

Lotharingiát is ideértve, készítsenek valamit e közös épület számára. A világítást villamfény eszközli. A fűtőkészülék külön épületben van; a meleget alagúton csöveken vezetik be.

A németek nagyobb része (elégedetlen kritikusok mindenütt akadnak) nagy magasztalással

A MARTONVÁSÁRI KÁPTALÁR.

Csorna Károly rajza.

dromedár (egy púpú) tevés század. Ez talán az egyetlen a maga nemében a világon. Hetven emberből s ugyanannyi tevéből áll, két tiszt vezetés alatt. A legénység mindannyi szénfekete, nemes vonású nubiai. Veres bőrral bevont nyerges ülnek, melynek elől-hátul magas feje van. Öltöztetik fehér vászon ruha, derekán fekete szíjjal leszorítva, fejükön fehér turbán, veres és fekete csikkal, lábukon veres salavári (topán). Fegyverzetük handzsár és Wetterli-féle fegyver. Valóban festeni való érdekes csoport.

A legénység féloldalt ül a nyerges, a tiszték lovagló módon. A vezetés felette nehéz, mert zabla nincs, hanem a tevét a nyakán levő láncszal irányítják; mihez véghetetlen türelmet kívánó begyakorlás szükséges. A legénység önkéntesen áll be, de katonai fegyelem alatt van tartva.

Különféle mozdulatokat mutattak be. Először lépésben, azután nyargalva haladtak. Előbb sorban álltak fel, azután körben vonultak el, majd kettős és négyes sorokban léptettek s mindent bámulatos rendben és pontossággal végeztek. Tulajdonképen rendeltetésük az, hogy ha

khedive kellemes társaságában. Az állomásra a hadsegéd kísért ki bennünket, hol már a külön vonat ismét készen állott. Mi a legkellemesebb, felejtethetetlen emlékekkel ültünk fel s robogtunk vissza Kairóba. Utközben élénk óvációink tárgya volt Zubovits, ki a khedivét ily szokatlan jó indulatra hangolta a magyarok iránt.

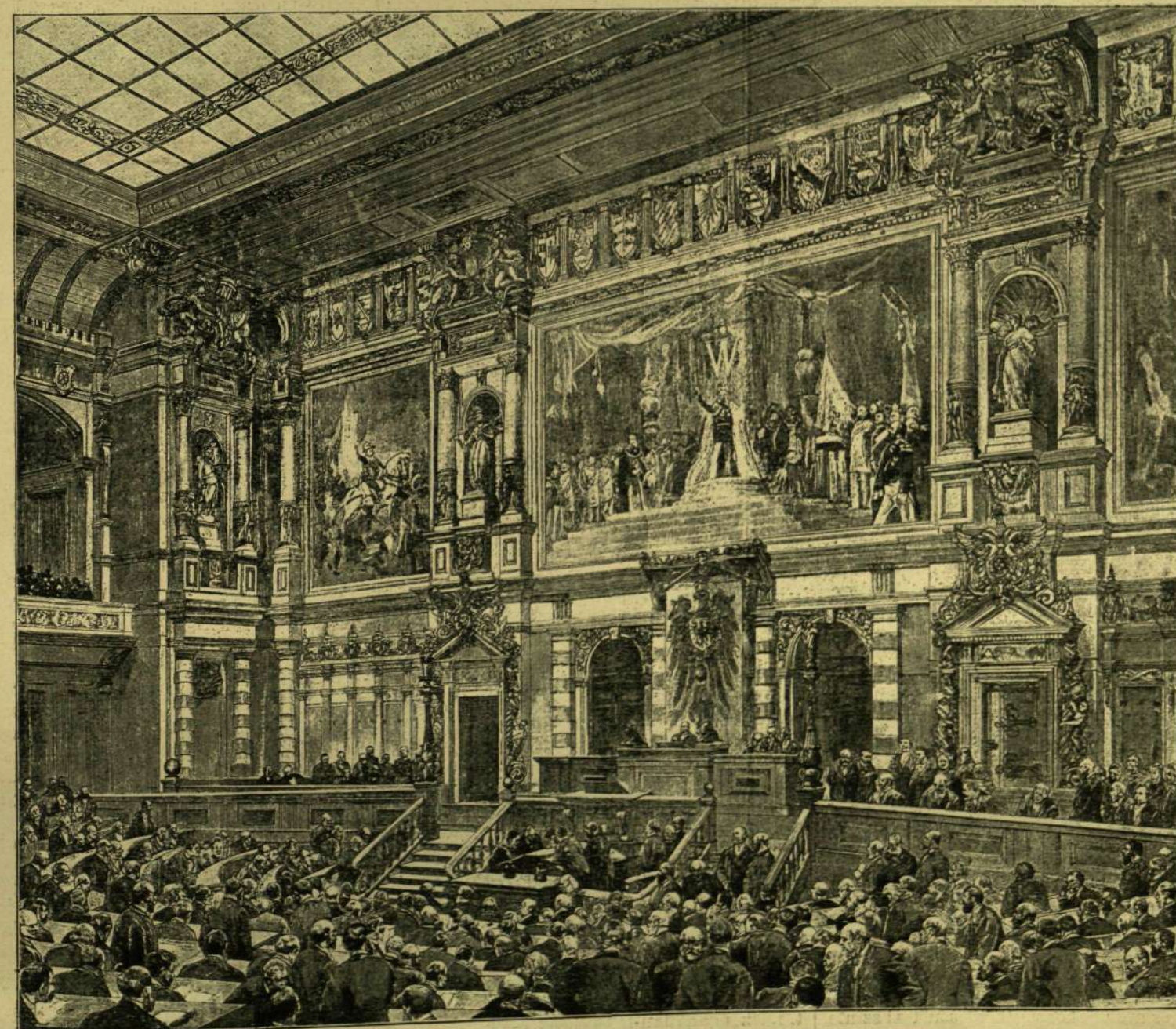
A NÉMET BIRODALMI GYŰLÉS PALOTÁJA.

Nagy meglepetést keltett, hogy Bismarck születésnapjának 80-ik évfordulója alkalmából a német birodalmi gyűlés 14 szavazattal többséggel elvetette Lewetow elnöknek azt az indítványát, hogy a német egység megalkotóját és a birodalmi gyűlés egykori büszkeségét a maga részéről is üdvözölje. Különösen az ultramontán párt tüntetett az agg államférfi ellen, ki egykor Németországban kulturharcot idézett elő. A birodalmi gyűlés e határozata általános megbotráncóztatást okozott, hírlapok és egyesületek csaknem egyértelműleg rosszallásukat fejezték ki, a köztestületben álló Lewetow elnök s az egyik al-

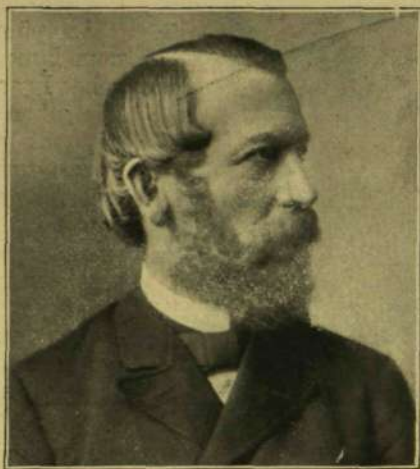
lönösen homlokzata hatalmas kupolájával megkapó hatású. Jelentékeny nagy méretei által is. Nem kevesebb, mint 11,638 négyzet méter területet foglal el. Nyugati és keleti homlokzata egyenkint 131.5 méter hosszú, a másik kettő 88.5 méter. Az óriási terület tehát négyzet, két szinten négyzetű udvarral. Az alapépület magassága 26.5 méter, a tornyoké 40 méter. A főhomlokzat a Königsplatzra néz, hat oszlopos diszkapuja előtt a budapesti nemzeti múzeumhoz hasonló lépcsőzet van, s felette ez a fölirat: «Dem deutschen Volke.» De ez csak diszbejárat, rendes körülmények között oldalt járnak be az épületbe.

A hatalmas épület részleteiről, mely tíz egész esztendeig készült s 21 millió márkába került, még a következőket említhetjük föl.

A képviselők rendes bejárata a déli oldalon van, a Brandeburgi-kapu mellett. A nagy lépcsőházból 18 nagy lépcső vezet fel az előcsarnokba, honnan azután különböző lépcsők ágaznak el az egyes helyiségekbe. A feljáratok és mellék helyiségeket a német császárok életnagyságu bronzszobrai díszítik. A magas földszinten

A NÉMET BIRODALMI GYŰLÉS ÚJ PALOTÁJÁNAK ÜLÉSTERME.

Lewetow, a német parlament volt elnöke.

A német parlament új palotája nyugat felől nézve.

nyilatkozik Wallot Pál pompás alkotásáról, de sokan sajnálják, hogy az építési bizottság a kiváló művésznek pályadíjat nyert dolgozatát sok helyen megváltoztatta, így pl. a nagy üléstermet nem tették közvetlen a középső kupola alá, hogy az öreg, kényelmes képviselőknek ne kellessék oly magasra menni. Állítják, hogy Wallot e művével, mely esztetikai szépsége mellett első sorban kényelmes és gyakorlati, egészen új stílust teremtett meg. A részletek közül különösen dicsérik a főhomlokzat felett levő Germaniasoprotort, melyet a híres Begas szobrász alkotott s egy lovon ülő és kezében diadalmi zászlót tartó női alak, mellette két mellékalakkal, melyeknek egyike kardot és palmaágat tart, másika pedig trombitát fú. Másik nevezetes díszítés Maison Rudolf szobra az éjszakkelti oldal attikáján: egy herold a birodalmi zászlóval.

A nevezetes épülettel kapcsolatban bemutatjuk Lewetow arczképét, ki, mint említettük, a Bismarck üdvözlését célzó javaslata leszavazása miatt állásáról lemondott. Lewetow Albert Edmund Károly 1828-ban született Gorkowban, Königsberg mellett Posenben s hivatalnokká lévén, 1876-ban már Brandenburg tartomány kormányzójaává nevezetett ki. 1867-ben a birodalmi tanács tagjává lett s a német konzervatív párthoz kapcsolódott. 1881-ben választották meg először a képviselőház elnökévé, 1884-ben német szabadpárt ellenjelöltével szemben megbuktatott, de 1887-ben másodikban is elnökké választották s ebben az állásban maradt a Bismarckra vonatkozó vitáig.

A MAGYARSÁG KELETKEZÉSE ÉS GYARAPODÁSA.

Nemzetünk és nyelvünk keletkezésének kérdése mind e ideig szines kielégítő módon megfejtve, a min különben, tekintve a rendelkezésünkre álló kevés, fogyatékos és nagyobbára megbízhatatlan adatot, csodálkozni nem is lehet. A nyelvészeti bűvárlatok sem vezettek általánosan elfogadható és megnyugtató eredményre s mindössze annyit lehet határozottan megállapítani, hogy nyelvünk ugyan az ú. n. ugor csoporthoz áll legközelebb, vagy oda is tartozik, mindazonáltal temérdek sok benne az ó-török elem is, elannyira, hogy ennek a révén, félig-meddig akár a török nyelvek közé is lehetne soroztatni. Ezen két fő elemen kívül nevezetesen befolyást gyakorolt nyelvünkre egy szláv nyelv — az ó-szlóven — is, de foglaltatnak még abban mongol, persa és kaukázusi elemek is.

Ezen kétségtelen tények alapján aztán, a nemzetünk eredetével foglalkozó tudósok két táborra oszlottak, nevezetesen az ú. n. finnistákra, a kik azt mondják, hogy a magyar a finn-féle népségek egyik ága s legközelebbi rokona vér szerint és nyelvre nézve az osztják, voglok, finne s más efféle ugor népségek, míg a másik tábor azt állítja, hogy a magyar úgy nyelvre, mint vére nézve török.

Mind a két csoport azonban megegyezik abban, hogy őseink a mostani magyar nyelvet, már készen hozták magukkal ázsiai őshazájukból, s a bevándorlás idején a magyar nemzet is, mint ilyen, meg volt már alakulva s a mostani hazában csak tovább fejlődött.

A hun és avar rokonság kérdésénél is szinte két táborra szakadtak tudósaink. Az egyik, a nagyobb, a mesék országába helyezte a hunokkal

és avarokkal való rokonságot és épen semmibe se vette ide vonatkozó régi hagyományainkat, melyek a magyarság történetét egyenesen Attila idejétől kezdik, valamint azt is képtelenségnek mondják, hogy a székelyek Attila itt maradt hunjaitól származhatnának, habár egyik-másik annyit megengedett, hogy Attila rengeteg seregében magyar csapatok is harcolhattak. Más tudósaink ismét a másik végletbe mentek, nevezetesen a hagyományokra, némi feljegyzésekre s egy-két fennmaradt hún szóra támaszkodva, magukat a hunokat és avarokat is egyenesen magyaroknak hitték, valamint a későbbi századokban becsapódó és be-települő kunokat, besenyőket s egyéb keleti lovas népségeket is.

Vámbéry most mindezen elméletektől elütő, egészen új tannal lépi meg a tudós világot. «A magyarság keletkezése és gyarapodása» című nagy munkájában, mely most jelent meg a Franklin-társulat kiadásában.

A nagytudomány szerző ugyanis azt állítja, hogy a magyar nyelv korántsem valamely ázsiai őshazában keletkezett, hanem igen is itt, a mai magyar hazában, még pedig a Duna-Tisza közén és az attól keletre eső részeken, a kiknek körében pedig ez az új nyelv keletkezett, azok az Attila hunjainak itt maradt töredékeiből s a későbbi avarok maradványaiból, meg szláv törzsekből összeállott népség volt.

A nyelvalkulás pedig így eshetett meg: Attila halála után a leigázott germán népek feltámadván s a nagy király fiait véres csatákban legyőzván, a megmaradt hún csapatok, a történet tanúsága szerint, ismét visszahúzódtak a Fekete-tenger északi partjaira, hol különböző népek alatt egészen az avarok feltűntéig szerepeltek. Csak hogy nem mind húzódtak ám ki a hunok a mostani Magyarország területéről, hanem néhány töredék itt maradt a mai nagy Alföld mocsaras, nehezen hozzáférhető területein s ott élt, míg csak a rokon avarok megint be nem csaptak s el nem foglalták az országot.

Visszont mikor Nagy Károly szétbontotta a hatalmas avar birodalmat, ekkor is sokkal több avar maradt meg, mint azt a nagyon hézagos és sokszor kevéssé hihető feljegyzések állítják. Ezekből ugyanis azt lehet kiolvasni, hogy az avarság legnagyobb része elhullott a kegyetlen, irtó hadjáratok alatt, csak épen kisebb töredéke maradt meg a mai nyugati Magyarországon szélein, a kik idővel keresztényekké léve, valószínűleg beolvadtak a környező idegen népek közé, úgy, hogy a magyarok bejövetele előtt jóval már említés sincs róluk vére többé, habár azért még is nagyon valószínű, hogy a magyarok itt is találhatók még csekély avar töredékek.

Korántsem pusztultak azonban így ki a kelet felé, nevezetesen a Duna-Tisza közt s túl a Tiszán lakó avarok, hanem összekeveredve az ottani hún maradványokkal, nem különben szlávokkal, ott élt egészen a magyarok bejöveteleig, miközben megalakult, kifejlődött köztük az a nyelv, a melyet ma magyar nyelvnek mondunk, és a melyből Árpád és az ő magyarjai természetesen egy szót sem tudhattak, beszélvén ők régebbi hazájukban ősi török nyelveket.

Hogy miképp keletkezhetett a mostani magyar nyelv, melynek két legfőbb alkotó eleme van, t. i. az ugor (finn-féle) és az ó-török, azt úgy magyarázza meg Vámbéry, hogy úgy a hunok, mint az avarok, korántsem csak egy-egy népből

állottak, hanem ugyancsak sok mindenféle népségből, melyeket a hunnak, illetőleg avarnak nevezett néprádat hódító útjában magával sodort. S ezen néprádatból a hún, illetőleg avar birodalom megdőlte után, legnagyobb számban valamely ugorféle, ismeretlen nevű nép maradt itt meg a nagy magyar Alföldön, másodsor pedig a török nyelvű hunokból és ugyanolyan avarokból annyi, hogy a mai magyar nyelv olyanná, a milyen ma, századokon át megalakult, miközben a köztük szórvaosan lakó szlávok nyelvéből is sokat magába vett, habár ez utóbbi körülmény a nyelvszerkezetre nem, hanem csupán a szókincsre folyt be.

Az igaz, hogy semmiféle azon korbeli följegyzésben nincs nyoma, hogy akár a hunok közül, akár az avarok közül maradtak volna vissza nagyobb töredékek a nagy Alföldön, de ez csak annyit bizonyíthat, hogy az említett töredékek, meglehetősen csendesen viselték magukat s nem hívtak fel a távolabb lakó görögök vagy egyéb miveltebb népek figyelmét, a kiktől e részben némi tudósításokat várhatnánk. A szomszédos barbár népek, azok bizonyára tudtak róluk, de hát azok följegyzetéseikkel nem bibelődtek s maguk is nagyrészt egymásután nyomtalanul elenyésztek. Különben tény az, a hún-avar korak után, egész a magyarok bejövetele utáni időkig, a nagy Alföld legnagyobb része az akkori műveltebb népek előtt, teljesen ismeretlen volt, s hogy kik, miféle népek lakhattak ott, arról századokig senkinek fogalma sem volt. A miből tehát következtetik, hogy épen úgy lakhattak e területen hún-avar maradványok is, mint bármely más népek. Sőt ez sok tekintetből legvalószínűbb is.

Ilyen formán tehát, Vámbéry szerint, megalakulván néhány század alatt a mostani magyar nyelv, a tulajdonképeni török-magyarok, az Árpád népe, már készen, kifejlődve találta itt ezt a nyelvet, s midőn meglepetett az új hazában, nyelvileg apránként magu is beolvadt az itt talált népbe, a mi annál könnyebben mehetett, minthogy a rokonságot felismerték egymásban s az Árpád töröknyelvű magyarjai pedig, különben is elvesztették családjaik legnagyobb részét, mert hisz tudva van, hogy a bolgárokkal egyesült besenyők, az etelközi magyar telepeket, a magyar hareszok távol kalandozása alatt, majdnem teljesen megsemmisítették. De különben is a történelemben nagy számmal látunk hasonló példákat, midőn valamely fegyveresen betörő törzs is, csakhamar elveszti nyelvét, felolvad a meghódított népben s csak épen a neve marad meg, a mit viszont a meghódítottak is felvesznek. Így a török nyelvű bolgárok felvették szláv alattvalóik nyelvét, a germán frankok a francia nyelvét, míg az őslakosok az említett hódítók nevét vette fel s így keletkezett a mostani bolgár és a francia nemzet is.

Egészen hasonlóképp mehetett ez végbe a magyar nemzet alakulásánál is. Itt is magyarai török nyelvnek az, a mely a hún-avar töredékek kebelében keletkezett, míg nemzeti név gyanánt felvette az Árpád által összegyűrt új nemzet, az Árpád török-magyarjai büszké és a közeli-távoli népségek előtt mindjárt kezdetben féltelmes nevét, a mi oly tisztelőnek örvendett, hogy tiszta szláv csapatok is magyar módra megnyitározták, már az első vezérek korában

magyar név alatt rándulgtattak ki rabló-hadjáratokra Németországba és máshová.

Különben hogy az Árpád magyarjai tiszta törökök voltak, a mellett nagyon erős bizonyítékok szólnak. Így nevezetesen az akkori görögök folyton és folyton *törököknek* (turk) nevezik őket, már pedig bármilyen felületesek voltak is különben a görögök, de századokon át szakadatlan összeköttetésben állottak a különféle nevek alatt minduntalan felbukkanó s a birodalmat háborgató vagy támogató török törzsekkel; és kétségtelen, hogy nagyon is meg tudták azokat másféle népektől különböztetni. Maga a Biborbán született, a ki oly jól ismerte a magyarokat, hátrahagyott munkáiban mindig turkoknak nevezte a magyarokat s csakis egyetlenegyszer használja rájuk ezt a megjelölést: *mazar* (magyar).

De szeltére turknak, töröknek hívták a magyart a görögök még Szent István király idejében is, pedig már ekkorára csakugyan jól kiismerhették török vagy nem török voltukat. Hiszen az első királyunknak küldött koronán is ezen szavak olvashatók: *bazilios tón tourkon* vagyis: törökök királya. De töröknek mondták és irták le a magyarokat az arab és persa írók is, a kik pedig ugyancsak jól tudták, hogy mi a török és mi nem az!

Másik erős bizonyíték az, hogy a fennmaradt régi magyar nevek mind a törökből magyarázhatók meg s némelyik, a melyet a görög vagy egyéb írók nem ferdítettek el, egészen tiszta török.

Hogy a mostani magyar nyelvben levő különféle elemek nem valamelyik ismeretlen őshazában kerülhettek abba bele, hanem csakis itt, a mostani hazában s hogy nyelvünk és nemzetünk is tulajdonképp a mostani hazában keletkezett, azt nagyon sok tudással és éleselműséggel magyarázza Vámbéry, a kinek különben rendkívüli előnye az, hogy személyes tapasztalásból ismeri a különféle török törzsek és nomád népek szokásait, a mely szokások pedig az efféle pusztai népeknek évszázadokon, sőt ezredeken keresztül is vajmi keveset változtak és sok olyasmit kimagyaráznak a régi, hasonló életmódú népek történetéből, a melyek máskülönbben teljesen megjelölhetetlenek maradtak volna.

Hogy Vámbérynek a fentiekben vázolt tana teljes bizonyossággal tisztázta volna a szóban forgó kérdést, azt állítani nem lehet ugyan, mert hiszen egészen kétségtelen adatok volna ehhez szükségesek, hanem annyi bizonyos, hogy könyvében szerlelt sok érdekes és meglepő dolgot mond el, elmélete pedig olyan, mely nemzetünk és nyelvünk eredeténél kutatásában az eddigiektől eltérő, igen nevezetesen új irányt jelent.

Sz. B.

BISMARCK EGY HÍRES MONDÁSA.

A «Vasárnapi Ujság» utolsó előtti száma egy szálló igével foglalkozott, mely Bismarck állítólagos historiai kijelentésére vonatkozik Ausztria sulypontjának Budára helyezésétől. Annyszor bejárta a lapokat ez a röpké szó, hogy eredetével, kommentárjaival méltó komolyan foglalkozni. Tényleg vannak szavak, melyek egész pályafutást végeznek szájról-szájra; a bennök rejlő igazságot fölkapja és kidomborítja a köz tudat s a tekintély, melyet az első szerző egyénisége kölcsönöz nekik, éreznek maradtandóbb táblába vésti bele. Ilyen a vaskancellár fentebbi mondása is.

Sajátoságosabb, talán végtetesebb sors alig ért politikai bonmot-t, mint ezt. Számtalanszor idézve, a hazafias optimizmus által programmszerűleg hangoztatva, végre a legilletékesebb magyarok maga cáfolja meg. Mert bizonyos, hogy sem a «Vasárnapi Ujság»-ban ismertettét czáfolat hitelenségéhez, sem Bismarck öszintéséhez a gyanunk még csak árnyéka sem fér. És mégis Bismarck meghazudtolása korántsem oszlatja el a homályt, mely a történeti nevezetességre jutott mondas keletkezését borítja, mert nem kevesebb hitelt érdemlő bizonyosságaink vannak, melyek följogosítanak bennünket azon állítás fenntartására, hogy minden ellenkező bizonygató czáfolat dacára a vitás szavakat Bismarck valóban mondotta.

Ezen bizonyosságok magának Bismarcknak a nyilatkozatai. «Bismarcks Leben und Wirken»

Nach ihm selbst erzählte von*** Leipzig 1894. — a czime annak az önéletrajzi műnek, mely a nagy államférfiunk eddig nyilvánosságra jutott leveleit, szóbeli közléseit, közeli barátainak följegyzéseit, töredékes életrajzi adatait, stb. feldolgozása alapján kísérlette meg a német egység megteremtésének még életében oly emléket állítani, mely teljes képét nyújtja magánéletének és politikai pályájának legkorábbi gyermekéveitől kezdve, a kancellárságtól való megválaságig. Ebben tekintélyes és Bismarckkal szoros összeköttetésben álló munkában látjuk följegyezve azokat a beszélgetéseket, melyeket a német kérdés forrongó fejlődése idejében a mindenható porosz miniszter gr. Károlyi Alajossal, Ausztria akkori nagykövetelel folytatott s melyeknek a későbbi események által minden tekintetben igazolt profétai hangú intelmei kívül különös érdekességet kölcsönöz, hogy azokban tényleg előfordul Bismarck azon tanácsa, melyet Ausztriához intézett, hogy a német szövetségből való kizárásáért azzal kárpótolja magát, hogy nem székhelyét, mint általánosan hiszik, hanem politikája sulypontját helyezze át Budára.

Közismeretű dolog, hogy mielőtt átvette Bismarck a miniszterium vezetését, el volt határozva Ausztriát a helyzet nyílt és bonczoló feltárással előkészíteni arra, hogy vagy egyenrangú hatalomnak ismerje el Poroszországot, vagy pedig mint ellenségét tekintse. E célból, 1862-ben decz. 4. é. 13-án folytatta azt a bizalmas beszélgetést Károlyi Alajos gróf nagykövettel, melyek során ezeket mondta:

«Viszonyaink Ausztriához, meggyőződésem szerint, okvetlenül vagy jobbra, vagy rosszabbra kell hogy forduljanak. Ő felseje a királyi kormányának őszinte óhaját, hogy az előbbi következzék be. De ha erre nézve következetesen nélkülözök a császári kabinet előzékenységet, akkor szükségessé válnak a másik alternatívát, a másik módot tartani szem előtt és arra készülni elő.»

Károlyi gróf megjegyzése az volt, hogy hivatkozott arra az ismeretes jóindulatra, melylyel a császári ház mindig viselkedett Poroszország iránt. Mire Bismarck így folytatta:

«Az 1818-diki eseményeket megelőző évtizedekben minden esetre halgatóság megegyezés uralkodott a két nagyhatalmasság között, minél fogva Ausztria biztos volt Poroszország támogatásáról az európai kérdésekben; nekünk ellenben Németországban eszoritban befolyást engedett, a mint az a vámszövetség megalkutásában nyeri kifejezést. Ily viszonyok közt a német szövetség belsőleg az egységnek, külsőleg tekintélynek oly fokára emelkedett, a minőt azóta el nem ért. Nem kérdés itt most, hogy kinek hibája volt, hogy a szövetség újból elérése után nem létesültek ismét hasonló viszonyok. Jelenleg azonban ép azon államokban, melyekre Poroszország földrajzi fekvésénél fogva különös sulyt kell hogy fektessen a barátságos viszonyok ápolására, a császári kabinetnek az ellenünk való oppozícióra föllóvaló befolyását látjuk sikeresen érvényesülni. Lehet, hogy Ausztria így módon a szövetség összes viszonyainak hátrányára, azon államok kormányainak rokonszenvét nyeri meg. Poroszországot azonban minden esetre elveszti.»

Károlyi gróf: «Mindazonáltal nyugodt vagyok az iránt, hogy egy Ausztriára nézve veszélyes háborúban mindkét nagyhatalom föltétlenül mint szövetséges társ fog találkozni.»

Bismarck: «Ebben a föltevésben nézetem szerint veszedelmes tévedés rejlik, a mely csak a döntő pillanatban fog mindkét kabinetre nézve végtetesen megvilágosodni. Exzellenzciát azért csak sürögésen arra kérhetem, hogy azt Bécsben minden erejéből akadályozza meg. Már az utolsó olasz háborúban a Poroszországgal való szövetség Ausztriára nézve egészen más mértékben bírt volna jelentőséggel, ha mindkét hatalom a megelőző nyolcz év alatt a német politika kérdésében nem állott volna oly módon szemben, a mi csak harmadikra nézve lehetett előnyös, s a kölcsönös bizalmat el nem játszotta volna. S ha ennek dacára Poroszország Ausztria 1859. évi harczeit nem zsákmányolta ki saját előnyére, sőt inkább segítségére fegyverkezett, úgy ebben a körülményben félreismerhetetlen a korábbi bensőbb viszonyok utóhatásai. De ha ezek újból nem nyernének megpecsételést, akkor hasonló viszonyok közt Poroszország szövetsége Ausztria valamelyik ellenségével ép oly kevéssé lenne kizárva, mint ellenkező esetben a két nagyhatalom hű és szilárd összeköttetése közös ellenségekkel szemben. Én legalább hasonlóan lörülmények közt soha sem határozhatnám el magam királynak, legkegyelmesebb uramnak, semlegeséget tanácsolni. Ausztria választhat a közt, hogy jelenlegi poroszellenes politikáját, egy középállami koalíció támaszpontjával feladja, vagy mondjon le arról, hogy velünk becsületes szövetséget kössön. Ez utóbbit elérni őszinte óhajtam. De ez csak Ausztriának a német udvaroknál való, velünk szemben ellenséges magatartása abban hagyásával volna kivívható.»

Károlyi gróf: «E» miben találjon Ausztria kárpótást azért, hogy régi, századok történetéből származtatott s szerződésékek által szentesített hatalmi állását Németországon feladja?»

Bismarck (hanyagol odavetve): «Ausztria helyezze át sulypontját Budára.»

Károlyi gróf: «Ez lehetetlen! A császári ház soha sem fog lemondani a német kormányokra való hagyományos befolyásáról.»

Hozzá kell tennünk, hogy Bismarck egyenesen felkérte gr. Károlyi Alajost, hogy e beszélgetés tárgyáról a lehető legnagyobb pontosággal» tegyen jelentést Bécsbe, hol ugyanakkor Werther báró porosz követ, kormánya megbízásából, hasonlóan értekezletet folytatott Rechberg gróf külügyminiszterrel.

Hogy Károlyi Alajos gróf valóban eljárt-e Bismarck ezen megbízásában s mindenben hű jelentést tett-e Bécsben a porosz államfő ri nyilatkozatairól, természetesen nem tudhatjuk; de nem tartjuk azt lehetetlennek azon fordulat után, melyet a bécsi politika magatartása nem sokkal ezután vett a magyarországi eseményekkel szemben. A kibékülés politikájának titkos tényezői közt, melyek rövid időn a kiegyezés létrehozásához vezettek, a jövő historicusai kétségkívül fel fogja ismerni Bismarck nagyjelentőségű és döntő szereplését is. Egyelőre érdekes konstatálnunk, hogy az itt elősorolt tények és Bismarck azon előadása közt, melylyel az idézett szavak apaságát a porosz országgyűlés nyílt üléseben magától elhárította, kiegyenlítőetetlen ellenmondást nem találunk ugyan, mert tény, hogy azokat Bismarck nem az akkor neki tulajdonított formában és körülmények között, t. i. Ausztriához intézett egyik jegyzékében mondta, hanem igenis mondta magánbeszélgetés közt gr. Károlyi Alajos nagykövetnek. Hogy a helyzetnek későbbi alakulásaival szemben Bismarck már nem találta diplomatikusnak ezen, forrásunk szerint különben is «hanyagol odavetett» szaváért ismét nyíltan lánczát törni, azt szintén érthetőnek tartjuk.

N. N.

A TUDÓVÉSZ VESZÉLYESSÉGE.

Évenként átlag 50.000 ember, az összes halottak egy tizedrésze, hal meg hazánkban tudóvész következtében, úgy hogy e baj nagyobb pusztításokat végez, mint a rettegett kholera is, mely csak időszakonként fordul elő. Nem csoda, hogy orvosok és laikusok egyaránt nagy figyelemmel kísérik ezt a rettegett betegséget s valóságos világszerte öröm fogta el az embe- reket, midőn azt hitték, hogy a tudós német professzornak, Kochnak sikerült a betegség biztos gyógyszerét felfedezni.

Tudvalevő dolog, hogy a remény csalódással végződött. A biztos gyógyszer, ha egyáltalán van ilyen, még jelenleg rejtély. Mind a mellett volt Koch tapasztalatainak s különösen a tuberkulózis bacillusai fölfedezésének hasznos eredménye is. S ez az, hogy ma már az orvosok nagyobb része egészen világosan tartja, hogy a tudóvész nem öröklött baj, mint régebben hitték. Igaz ugyan, hogy a tudóvészes szülők gyermekei átlag véve garló egészségtiek, de ez nem azt teszi, hogy együttűl tudóvészesek is, mert hiszen különben a tudóvészeknek a kisdékek között kellene leginkább pusztítania, holott ellenkezőleg, a felnőtteket inkább megtámadja. Az öröklésnek e tekintetben csak egy vérszerű eredménye van, az t. i., hogy a tudóvészes szülőtől származott gyermek rendesen gyengébb testalkatú levén, inkább hajlandó arra, hogy a tudóvészt megkapja, mint az egészséges gyermekek.

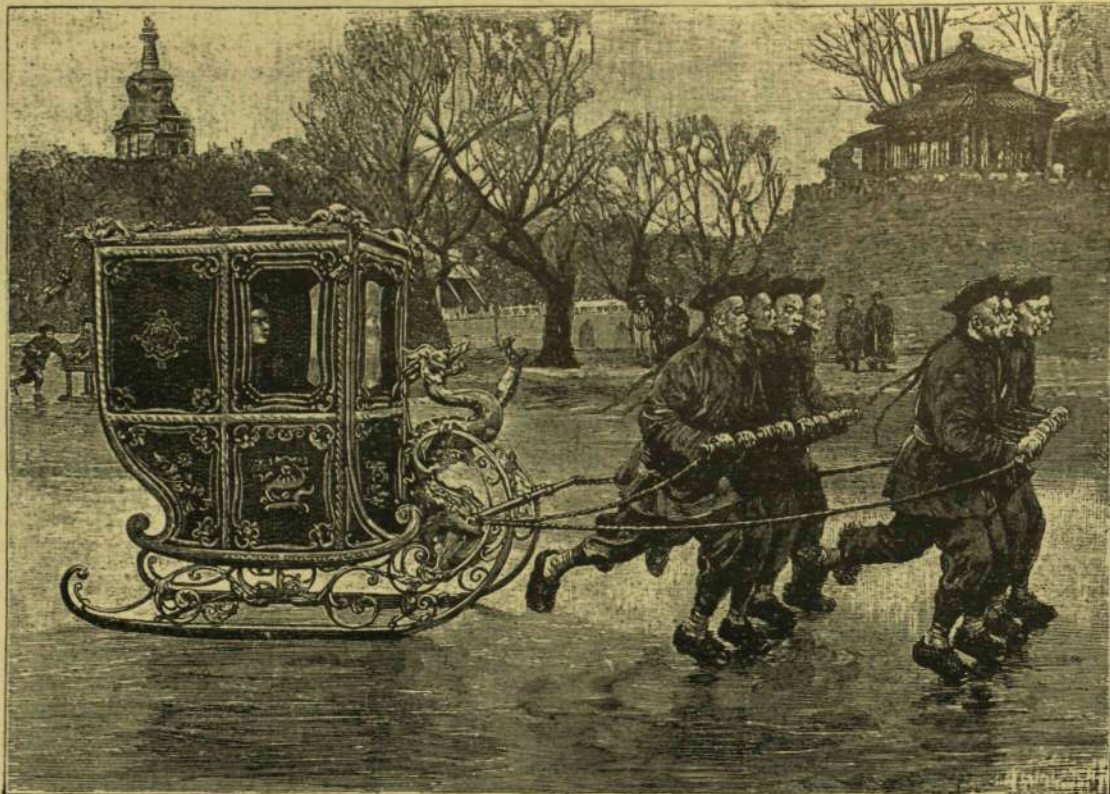
Mert a tudóvészek tulajdonképp az egészséges testszervezet a legnagyobb ellentéte. Egyetlen

ember sem hajlandó eredetileg a tüdővészre, és a bacillusok csak a gyengébb testalkatút támadják meg, vagy az olyat, ki kerüli a tiszta levegőt, a tüdő éltető elemét. Valósággal a tüdővész azért olyannyira pusztító, mert a helytelen nevelés és társadalmi szokások előkészítik útját.

Legjobban lehet ezt látni, ha a tüdővészes elhunytak életkorát hasonlítjuk össze. A legkellemesebbek között a poroszokét, mely szerint 10,000 közül tüdővészesben elhalt az első életévben 23.45, az 1—2 év között 20.41, a 2—3 év között 12.51, a 3—5 év között 6.88, az 5—10 év között 4.68, a 10—15 év között 5.88, a 15—20 év között 18.87, a 20—25 év között 30.34, a 25—30 év között 36.73, a 30—40 év között 41.13, a 40—50 év között 48.42, az 50—60 év között 67.94 a 60—70 év között 93.18.

Láthatjuk ebből, hogy az első életévben igen sok a tüdővészes beteg, bár távolról sem annyi, mint a felnőtteknél. Ennek oka, hogy az újszülötteket a legtöbb esetben zárt levegőben tartják, melyek rendszeren tele vannak a fűtés s világítás által okozott bacillusokkal. Mihelyt a gyermek futni tud s túlságosan aggódó anyja elől is megszökik ösztönszerűleg a szabad levegőre, rendkívül gyorsan megapad a tüdővészesek száma s legalacsonyabb lesz az iskoláztatás kezdetén, midőn a gyermeknek naponta kell mennie a szabad levegőre bármely időben s ezenkívül játszania szabad, sőt tornáznia kell.

Az iskoláztatás végével a 15-ik életévben azonban ismét gyorsan emelkedik a tüdővészesek száma, mert a serdülő ifjak nagy része kenyérkereset miatt ismét a szobában ül s a mellett gyakran igen egészségtelen életmódot folytat. Világosan számokkal lehet kimutatni, hogy kertészek, erdészek, földművelők, tengerészek között nagyon kevés a tüdővészesek száma; sőt még azt is, hogy oly emberek, kik már a tüdővész előre haladt állapotában szenvedtek,

A KHINAI CSÁSZÁR SZÁNKÁZÁSA.

mesésen erőteljes és vidám emberek lettek, mielőtt életmódjukat megváltoztatták s oly foglalkozáshoz kezdtek, mely mellett jó és rossz időben egyaránt órákat kellett a szabad levegőn tölteniök.

A legtöbb egészséges embert maga a tüdő győzi le a betegséget, ha a tüdőnek elegendő tiszta levegőt adnak. Ezért szükséges, hogy mindenki lehetőleg kerülje a szobában való hosszas tartózkodást. A tüdővést szerencsére nem örököljük szüleinktől, legfőképpen annyiban, hogy azok nem kedveltetik meg velünk a szabad mozgást.

A KHINAI CSÁSZÁR SZÁNKÁZÁSA.

Egyik rajzunk érdekes képen mutatja a khinai császár olykori kedvtöltését, a szánkázást. Peking, a mennyei birodalom fővárosa, körülbelül Konstantinápolylyal egyazon szélességi fok alatt fekszik ugyan, mindazonáltal olyan szigorú telek látogatják, hogy környékén minden víz keményen befagy s a jégpáncél három, sőt négy hónapig is szilárdul megmarad rajtuk. Pekingben van a császárnak egy úgynevezett téli palotája is, melynek tágas kertjében egyebek

közt egy jó nagy tó is van. Mikor a tó jége már elég erős, a császár előrendeli pompás diszhintóhoz hasonló szánkát s befogat belé 8—10 kúlit (kocsivonó szolgát), kényelmesen elhelyezkedik a zárt hintóban s aztán órák hosszáig szánkáztatja magát a tónak simára söpört jégén. A diszes egyenruhába öltöztetett kúlik igen ügyesen bevannak gyakorolva a szánkázáshoz. Oly biztosan futnak a sík jégen, mint akár a puszta földön. Jaj is lenne annak, a ki futásközben elcsúszna. A császárnak télen ez a szánkázás a legkedvesebb mulatsága. Gyakorolja is rendszeren.

EGYVELEG.

* Mexikóban egy tűzokádó, az Orizaba, mely Vera-Cruztól pár órányira emelkedik, márczius 10-ike óta folyvást ontja magából a tüzet és lávát. A hegy környékén időről időre földrengések vannak, melyek 150 kilométernyire is érezhetők. Közélebb egy tudományos bizottságot küldtek ki a tűnemény vizsgálására és lakosságnak való oltalomnyújtásra. A vidék igen népes, mert nagy és jóveldelemes kávéültetvények borítják az egész tájat.

* Könyves jelműbált rendeztek a télen New-Yorkban. Minden látogató köteles volt egy-egy újabb vagy általában ismert könyvnek címét avagy fonalakját választani jelmezül.

* Herculanum Amerikában, Guatemala közép-amerikai köztársaságban a legújabb időben fontos régészeti felfedezést tettek. Az Ágna vulkán hamurétege alatt az egykori Amatitlan indián falu közelében egy történelmi előtti telep rejtőzött. Az ásatások eddig nagyszámú festett és véssett cserépedényt, üvegtárgyakat, botot, lándzsát és kötőrt hoztak napfényre. Legfigyelemreméltóbb a leletek közt egy fekete bazaltból faragott, nyugvó harszobor, melyet a primitív eszközökre, a melyekkel készítették. Sok ékszert is találtak a hamu alatt temetett lelhelyen. Az ásatásokat nagy buzgalommal folytatják tovább.

* Bismarck herceg 80-ik születés napján 6439 ajándékot kapott április 2-ig, aztán is jött azonban még néhány. Jött 3390 távirat, mintegy 50 ezer levél és 120 ezer levelező lap.

KERESZTESSY JÓZSEF.

1819—1893.

A művészi vívásnak mindig győztes, soha senkitől le nem győzött mestere fölvehetetlenül kiejtette kezéből a kardot egy utolsó küzdelemben, melyet az élet örök ellenfelével, a halállal kellett megvívnia. E hó 17-dikén hunyt le a napja a legöregebb, de első helyén utolsó lehelleteig megmaradt magyar vívómesterek, Keresztessy Józsefnek, kit családján kívül a fővárosi, sőt a hazai társadalomnak is nevezetes része gyászol, mint mestert vagy mint barátot, mint embert és hazafit pedig minden magyar méltó részvétellel lát sirba szállni. Mert a hetvenhat évet élt derék férfiút névről ismerte az egész ország; a ki pedig hosszú pályáján személyesen érintkezett vele, végfogytig szerette és nagyra becsülte.

Keresztessy József Budapesten született 1819 aug. 7-én s kevés megszakítással itt élte le egész életét. Tizenhat éves korában kezdett vinni tanulni annyira megszerette a kardforgatást, hogy életpályájává választotta a vívással való foglalkozást. S hogy ritka szerencsével választott, bizonyossága az, hogy az akkori híres pesti mestereket: Friedrichet, Chappont, Martinengöt és Clairt egymás után túlszárnyalta s 23 éves korában (1842) már a leghíresebb hazai és európai vívómesterek állították ki számára mesteri oklevelet. A tanítással előbb mint Friedrich segéde foglalkozott az akkori *Nemzeti vívó-intézetben* 1848-ig. Ekkor honvédnek csapott föl s a 60-ik gyalogezrednél hadnagyságig emelkedett. Előbb Aulich alatt küzdött, majd Klapka komáromi őrségéhez került s egyike volt azoknak, a kik legutoljára tették le a fegyvert. A függetlenségi háború lezajlása után sok fádadozással elérte, hogy saját vívótermet nyithatott. Iskolája rövid idő alatt olyan hírnévre emelkedett, hogy a férfi-társaság színe-jáva odasietett vívó-levelekre. A vasizom mester úgy nagy ügyességgel, mint kiválóan jó modorával egyre szaporította tanítványai számát, kik közt a magyar közélet kitünőségeinek egész sorával találkozunk a legutóbbi időkig. Hogy csak egyet-kettőt említsünk, Szilágyi Dezső, Wekerle Sándor, gróf Tisza Lajos, br. Eötvös Loránd is mind ő töle tanulták a vívást. Nagyon vonzotta hozzá a legelőkelőbb ifjakat és férfiakat az, hogy Keresztessy a vívást valószínűleg művészetté nemesítette. Foglalkozása ő neki nem annyira életmód, mint művészi kedvtelés volt. Páratlan ügyessége mellett általánosan bámulták fegyverforgatásának izléses, nemes szépségét. Tanítványait ő nem verkedőkké, hanem lovagias vívókká képezte. Versenyvívásokra csak fiatalabb korában állt ki a koronként ide vetődött idegen vívómesterekkel. Később az ilyenekkel való mérkőzéssel tanítványait bízta meg, kik rendszeren olyan képzettséggel lepték meg a kihívókat, hogy azok magát a mestert nem igen merték próbára tenni.

A kitünő mester hírneve a haza határain kívül is messze elterjedt s tiszteletet szerzett nemcsak neki, hanem a magyar névnek is. Ritka ügyességén és finomságán kívül híres volt nagy ereje és fáradhatatlansága is. Nem volt senki, a ki őt nem kifárasztani, de csak pihenésre birni is képes lett volna. Bármily soká vívott, utolsó vágásai is épen oly biztosak, gyorsak és szabatosak voltak, mint a mérkőzés kezdetén.

A vívásban saját rendszere volt, melynek most utána egész sor tanítvány a folytatója. Nem szerette az úgynevezett mestervágásokat, cselvetéseket. Azt tartotta, hogy a vívásban a férfi egész jellemének nyilatkoznia kell. Fő elve egyike volt, hogy a támadás és visszavágás egy mozdulattal történjék s hogy csinálj rést, ha nincs; ha van,

KERESZTESSY JÓZSEF BRONZ MELLSZOBRA. Strobl Alajostól.

használd föl! E mellett nem utolsó érdeme, hogy a vívás műszavait buzgón és sok szerencsével magyarsította. Párbajt soha sem vívott. Ki is mert volna ő vele kiállni? Nem is hitta ki senki.

Tanítványai és tisztelői két szép ovációban részesítették. Előbb a nyolczvanas évek elején a 40 éves, 1892-ben pedig az 50 éves jubileumát

KERESZTESSY JÓZSEF.

ülték meg érdekes ajándékokkal, ezek közt a mester bronz mellszobrával, melyet egyik tanítványa Strobl Alajos készített. Keresztessy 1892-ben saját zöldfa-utcai házába tette át addig közel négy évtizedig a Mocsonyi-házban tartott vívóiskoláját. Ez új terem megnyitása voltaképpen már nyugalomba vonulása volt a kitünő mesternek, ki itt már inkább csak megszokásból, mint tanítás végett vette kezébe olykor-olykor a kardot. A kitünő mester temetése e hó 18-án nagy részvét mellett ment végbe. Áldás emlékére!

A MARTONVÁSÁRI KASTÉLY.

Ha valaki Budapestről a déli vasút személypályaudvarából Szekesfehérvár felé utazik, egy órai út után csakhamar egy kies fekvésű kis községet fog érinteni, a Fehérmegye éjszakkéleti részében fekvő Martonvásárt.

Régi ez a kis község. Már a XV. században «Villa Martini» (Márton telepe) név alatt volt ismeretes. A Fehér György-féle «Codex Diplomaticus» egyik oklevele ezt mondja róla: «Midőn Zápolya János erdélyi vajda a mohácsi vész után Tokajban királyvá kiáltatott ki, Szekesfehérvárott eszközölendő megkoronázatása czéljából 1526 november 8-án Budáról Szekesfehérvárra indult s aznap Martonvásárról halt meg.» Ezen utazás alkalmával Zápolya királyt Perényi Péter, Móré László, Török Bálint és Baththyány Ferencz is követték. Ezek ugyan nem voltak a választott király hívei, csak öt figyelemmel kísérve, egymás között süttögták: «Ez akar király lenni?» Itt, Martonvásárott csatlakozott hozzá az ellene alakult «kalandos társulat» négy kapitánya közül Mohácsnál életben maradt egyetlen Alen, kit azonnal tanácsossá nevezett ki. 1562-ben Péterfy S. szintén megemlíti Martonvásárt, így írván: «A kiváltságos plébániának, melyeknek lelkeszei az esztergomi zsinatra tartoznak menni, egyike Thordacs, Martonvásár mellett.» Különböző régebbi eredetű és történetét homály borítja.

A jelenlegi uradalom némi valószínűség szerint jezsuita birtok volt; de a múlt században már a Beniczky család bírta; majd ugyanazon század második felében birtokot cseréltek Brunswick József országbíróval, a ki VI. Károly császártól kapott soproni házait adta a martonvásári birtokokért. Brunswick József Mária Terézia által emeltetett grófi méltóságra. A birtokcseré után 1773-ban ő építtette Martonvásárott a jelenlegi plébánia-templom szentélyét, mint udvari kápolnát, melynek mennyezetét a híres Maulpertsch freskói díszítik. 1775-ben hajót építtetett a szentélyhez és udvari káplánságot állított, a melyből később, 1788-ban, önálló plébánia lett. Az új földesúr fehértemplomi (pozsonymegyei), és zélei (nyitrai) birtokairól szláv ajkú munkásnépet telepített ide, kik közé a környékből német ajkúak is vegyültek. Így lett Martonvásárnak háromféle nyelvű lakossága, a kik azonban ma már mindnyájan tisztán beszélnek édes hazánk nyelvét és derék, hazafias, magyar érzelmű honpolgárok. Sőt mi több, e század elején az egyházi főhatóság már úgy intézkedett, hogy a főbb ünnepeken és nyilvános egyházi körmenetek alkalmával használt szertartási nyelv tisztán magyar legyen.

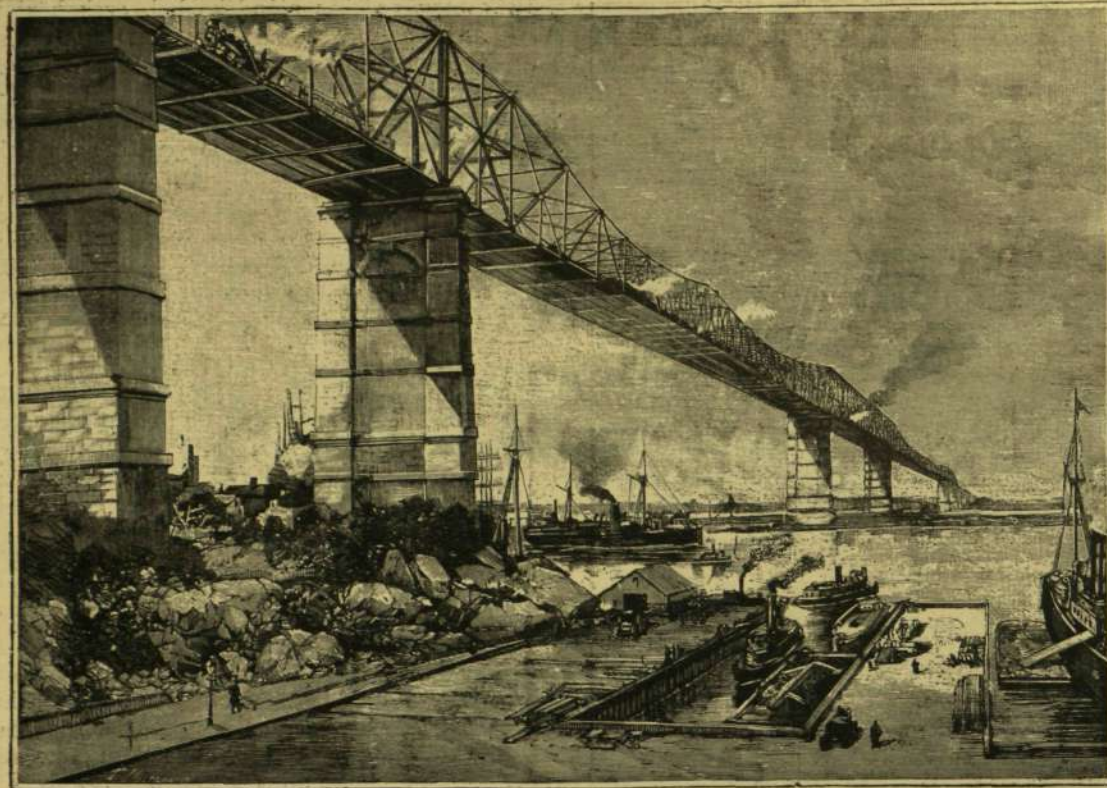
Gróf Brunswick József egyike volt azon öt biztosnak, kik II. József patensének végrehajtói voltak és így módjában állt a martonvásári plébániatemplomnak oly értékes egyházi edényeket és ruhákat juttatni, melyek mint kiváló besű műrekek egész kincset érnek.

Ismeretes a Brunswick családnak egy tagja, gr. Brunswick Terézia (1775—1861), a ki összes vagyonát a magyarországi kisdied-nevelés fölvirágoztatására fordította és ki mint szegény III-ad

A JAPÁN-KHINAI HÁBORUBÓL. — A JAPÁNOK GYŐZELME HEI-KONÁL.

Eredeti japán rajza után.

ÚJ ÓRIÁS HID NEW-YORKBAN.

rendű ferenczrendi szerzetes halt meg s aluszsza örök álmait a martonvásári családi sírboltban.

A martonvásári uradalom a Brunswick családnál három nemzedéken át maradt meg. Első birtokosa volt korompai gróf Brunswick József, a kiről Ferencz fiára szállt. Brunswick Ferencz közhívatalt nem viselt, hanem inkább a gazdálkodásnak volt kedvelője. Brunswick Ferencz halála után fia, Géza, örökölte a birtokot s ő adta el József főherczegnek 2.250.000 frtért. A 80-as években a grófi családot súlyos csapás érte, a mennyiben Gábor, Gizella és Mária nevű gyermekeit nagy korukban kiragadta a halál a szerető szülők karjai közül. Ezen idő óta a szíven oly súlyosan megbezett apa nem talált vérző sebére vigasztalást és gyógyírt Martonvásárott. És épen ezen szomorú emlékek bírhatták a grófot arra az elhatározásra, hogy a gyönyörű birtoktól megváljék.

1893. évi szeptember 30-dika óta a kastély és birtok ura József főherczeg, illetőleg fia, József Ágost főherczeg.

Martonvásár lakosai a hír hallatára meg voltak lepve, mert a változás a község jövőjére nézve minden esetre nagy fontosságot, a mennyiben kedvező fekvésénél, kies vidékénél és élénk vasúti forgalmánál fogva szép jövőre számíthat.

A helyszeg lakosainak száma 2200, kik szorgalmas földművelők, iparosok és kereskedők. Élénk forgalmu takarékpénztára, látogatott gabona- és lisztpiacsa, valamint vasúti állomása, ide vonja össze az egész vidéket. Van a községben úri kaszinó, polgári olvasóköri, mely népkönyvtárával és hazafias működésével a magyarosítás ügyét is buzgólag szolgálja. Van ezen kívül jól szervezett önkéntes tűzoltó testülete is. Megemlítendő még az irgalmas nővérek vezetése alatt álló kisdóvó, melyet a község gróf Brunswick Géza áldozó készségének köszönhet 1883-tól fogva, mikor azt az apai kegyelet boldogult gyermekei, Gábor, Gizella és Mária emlékére emelte. Régebben a vaali járás szolgabírói és járásbírói hivatalai is itt voltak, de később Vasbá helyezették át, a mivel a község igen sokat veszített.

Nevezetes még az uradalmi szeszgyárral kapcsolatos jövedelmező gőzmalom, tehenészet és mintajuhászat, mely az országban, mondhatni, páratlan.

Az egész uradalom mintegy 4200 kat. hold, kitűnő minőségű szántóföld, melyen valóságos mintagazdaság van berendezve.

A most már főherczegi birtoknak gyöngye a 600 holdas park és a 70-es években restaurált gyönyörű kastély. A parkban levő tó, melynek sima tükrét számtalan hatvány szantogatója vigan, s melynek szélét a szomorúfűz lombok és vízi növények váltakozva oly természetes rendben szegélyezik körül, megragadó képben tük-

rözi vissza a partján díszesen kimagasló főúri lakot, mely termeiben idők folytán nem egy művésznek adott kedves otthont. E mellett bizonyított a kastélybeli színház és a megtekintésre méltó képtár, 400 darab festménnyel, melyek között a festőművészetnek úgyszólván minden iskolája képviselve volt. Ezt azonban gróf Brunswick birtokában maradt. Beethoven nagy zene-költőnek is igen kedvelt tartózkodó helye volt Martonvásár, különösen a parkbeli tó rózsás szigete, hol egy fában még most is látható sajátkezűleg bevéssett monogramma s a mely fát a kegyelet ma is féltékenyen őriz és ápol.

Martonvásár oly kies, oly vonzó, annyi történeti emlékből gazdag, s népe is olyan megnyerő, hogy bizton hihetjük, miszerint legmagyarabb főherczegünk fiának s ifjú nejének kedves és kellemes otthonát fog szolgáltatni.

Dobos János.

ÚJ ÓRIÁS HID NEW-YORKBAN.

New-Yorkban egy új óriás híd tervét állapították meg, mely az East River (keleti folyó) fölött fog átvezetni a Manhattan szigetről, New-York város egy része területéről a szárazra. Az általában kitűnőnek tartott terv megvalósításával az Egyesült-Államok hadügyminiszterének az ellenvetése miatt késtek, mert a katonai szempontokat ottan is oly nagy figyelemre méltatják, mint akár Európában. Végre minden akadály elhárítottán, most már hozzálátnak a megépítéshez. A híd tervezője Jakobs mérnök, ki a közlekedés minden módjára és szükségére tekintettel volt. Az 1700 láb hosszúra és a közép vízszin fölött 135 láb magásra számított híd öt nyílású lesz oly formán, hogy a folyó két partján építendő hatalmas hídfelektől befelé két-két óriási gránit hidláb lesz állítva, két kisebb nyílást fogván közre, míg a két láb-pár közén az igen tágas középső, vagyis ötödik nyílás lesz. A hidnak azért szükség oly igen magasnak lennie, hogy egyrészt a legnagyobb tengeri hajók is kényelmesen eljárhassanak alatta bármilyen vízállásnál, más részről, hogy a New-Yorkban úgy nevezett „levegő”, vagyis a házak tetején vezetó vasútvonalak egyenesen ráfuthassanak a hid sínjeire. A híd testét hullámosan készített vas-rács alkotmány fogja tartani. A szélességben is rendkívüli hídnek hét útpálya lesz: négy vaspálya, egy tágas szekérút, és két térs gyalogjáró, el látva a közlekedés gyorsaságának és biztonságának minden eszközével s biztosítékával. Az acélból és gránitból készítettó roppant roppant építményt 1897 tavaszára már el akarják készíteni. Az építés költségei Jakobs mérnök számításai szerint nyolcz millió dollárra fognak rúgni. Ha ez a merész terv megvalósul, Amerika ismét gazdagabb lesz egy műszaki csodával.

A MARSEILLE MELLETTI «NOTRE DAME DE LA GARDE» KÁPOLNÁHOZ VEZETŐ GÖZ-SIKLÓ.

A Marseille melletti «Notre Dame de la Garde» nevű kápolnát évenként sok ezer ájtatos búcsújáró látogatja meg. A meredek hegyen álló kápolnához való jutás gyöngédkedő embereknek sok fáradsággal járván, gőz-siklót építettek, melyen a 84 méter hosszú utat le vagy fölfelé ugyanannyi másodperc alatt meg lehet tenni. A közlekedés, mint a budai gőz-siklónál, két kocsin történik, melyek ellenkező irányban fel és lefelé haladnak. Az ily formán szükséges teher-kiegyenlítést a sikló mindkét végén felállított készülék eszközli, mely a lefelé haladó kocsi víztartójába négy tonna vizet bocsát, minél fogva a súly az alulról jövő kocsi magától felhúzza. A szükséges vizet a hegy alján lévő medenczéből egy 25 lóerejű gőzszivattyú emeli a hegy tetejére. A kocsik négy erős acélsodronyon járnak, holott hasonló szerkezetű siklónál csak egy sodronyt szoktak alkalmazni. A sikló sinein lévő fogas készülék oly erős, hogy a kocsit bármely pillanatban rögtön meg lehet állítani. Egy-egy kocsiiban 50 ember fér el s miután a vonat minden öt perczben indul, egy óra lefolyása alatt 600 ember juthat a hegyre.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyarság keletkezése és gyarapodása cím alatt felette érdekes könyv jelent meg e napokban Vámbéry Ármintól, melyben a nagy tudomány szerző azon meglepő új tételt állítja fel, hogy a mostani magyar nyelvet korántsem az ázsiai őshazából hozták be eleink, hanem itt keletkezett az a nagy Alföldön, a hunok és avarok itt rekedt maradványaiból tömörült népközelemből, a mely nyelvet aztán Árpád magyarjait felvettek, míg a maguk török nyelvét elfeledték, viszont pedig a hun-avar népesség felvette az Árpádok bejött török törzsek nevét, az akkor félelmes és nagy tekintélynek örvendő «magyar» nevet. Ezen elméletet elmésen és tetszetős okoskodással támogatja Vámbéry. Az érdekes munka a Franklin-társulatnál jelent meg; ára 3 forint.

Arany János balladái Zichy Mihály rajzaival. Ráth Mór kiadásában Arany balladái közül ismét egy művészi illusztrációval ellátott jutott a közönség kezébe: «V. László». Zichy Mihály, a kitűnő művész, évekig a legbensőbb szeretettel mélyedt el Arany költeményeibe, távol hazájától, s hogy élvezete teljesebb legyen, a balladákhoz rajzokat készített. Így illusztrálta Arany 22 balladáját a nagy művész, s így jött a magyar közönség egyik legnépszerűbb költőjének oly remek kiadású albumához, mely a világirodalom diszmvéi közt is az első közt tartozik. Zichy a szöveget is maga írja le, jobban mondva rajzolja, hogy a képek és az írás közt is meg legyen az összhang. Az «V. László» t-összesen tíz rajz ékesíti, meglepő hűséggel csatlakozva

Gőz-sikló a «Notre Dame de la Garde» kápolnához, Marseille mellett.

a ballada menetéhez, és szemléltetővé téve a szerkesztésen király tragédiáját. E füzet ára 2 forint 50 krajczár.

Kossuth iratainak új kötete. Kossuth egészen rendezte már «Iratái» V-ik kötetét is, mikor a toll örökre kihullt kezéből. Az V-ik kötetet az «Athenaeum» hűsvétra akarta közrebocsátani, de közbejött Helfy Ignácznak, Kossuth művei sajtó alá rendezőjének betegsége, s így az új kötet csak egy héttel később, ápril 21-én fog megjelenni. A kötetet bevesszi Kossuth Ferencz levele Helfy Ignácához, a melyben köszönetet mondva az iratok körül eddig kifejtett fáradozásáért, a maga és öccse nevében felkéri, illetőleg megbizza, hogy Kossuth Lajos összes irodalmi hagyatékát sajtó alá rendezze. Utána következik Helfy előszava, a melyben röviden elmondva az új kötet történetét, kiemeli és méltatja annak főbb részeit, a végén pedig tájékoztatást nyújt a hátrahagyott kéziratokról, azoknak változatát, a közélet minden ágára kiterjedő tartalmáról. Ekkor következik a szöveg első része, a mely a 1860–63-ki korszakot öleli fel, kimerítően tárgyalja az októberi diploma keletkezését és utóhatását, az emigráció erőlködését ennek ellensúlyozására s végül jönnek a «csatolmányok», a melyek kizárólag közjogi fejtegetéseknek vannak szentelve. A második rész az 1863-iki lengyel forradalom történetét, az arra vonatkozó diplomáciát tárgyalja és a magyar emigráció az idő szerinti törekvéseit rajzolja. A két rész mindegyike négy-négy fejezetre van bocsátva. A kötetet egy Helfy által írt függelék fejezi be. Az egész kötet 520 lapra terjed.

Történelmi monographiák. A közelgő ezredévi ünnepélyre majd minden törvényhatóság siet a saját speciális történelmet megírni; különösen a vármegyék vesznek részt a dícséretes versenyben, a melyből kettős haszon hárulik nemzetünknek: mélyebb és nagyobb érdeklődés támad a múlt emlékei iránt, s ezen fölül sok olyan részletes történelmi adat jut napvilágra, a melyek különben még nagyon sokáig rejtve maradtak volna; tehát magára a tudományra is kétségtelenül hatással lesznek a készülő monographiák. Legújában két ilyen monographiára hirdetnek előfizetést: Várady Ferencz «Baranya vármegye múltja és jelene», Halis István és Hoffmann Mór pedig a «Zala vármegye és városai» címűre. Mind két mű díszes illusztrációkkal fog megjelenni: amaz két kötetből, emez egyből fog állani. Ennek előfizetése 3 frt, amaz füzetekben jelenik meg s egy füzet ára 60 kr.

Az «Osztérák-Magyar-Monarchia írásban és képen» című nagy népszerűtől vállalatnak Magyarországról szóló részéből a IV. kötet 13-ik (az egész vállalatnak 228. füzete) jelent meg. Most ebben Bakasy Sándor Baranyamegyéről szóló érdekes és szépen írt dolgozatának befejezését kapjuk; a néhai Albrecht főherczeg béklyei uradalmának élénk rajza után az egész Mecsek környékének egy összefoglaló áttekintése következik, a melylyel a különösen sikerült ezikk véget ér. Ugyane füzetben kezdődik Vas megye leírása Balogh Gyalutól, a ki e történelmi mű szintén nagy szerepet vitt megye nevezetes helyeit épen úgy, mint kisebb fontosságú községeit is alaposan ismerteti. E füzet is több szép eredeti illusztrációval díszíti. A vállalat a magyar kir. államnyomda kiadásában s a Révai-testvérek bizománnyában füzetenként jelenik meg minden hónap 1-én, és 15-én. Egy-egy füzet ára 30 kr. A füzetek minden hazai könyvtár útján megszerezhetők egyenként, mint egész évre szóló előfizetéssel, vagy pedig havonként teljesítendő részletfizetéssel.

A szél irányja a magyar szent korona országainak czimen a természettudományi társulat most bocsátotta közre Hefyffy Kabosnak, az ismert meteorológusnak szorgalmasan összegyűjtött s feldolgozott adatait a magyarországi széljárásokról. Sok év följegyzéseit használta fel az ország minden részéből. Őt térkép is van mellékelve a könyvhöz, s azokon különböző évszakok szerint feltüntetve a legáltalánosabban uralkodó szélirány. Tudományos használatra szánt mű lévén, a magyar szöveg után rögtön a németről is gondoskodtak, s a könyv így két nyelven jelent meg. Ára tagoknak 1 frt 50 kr, nem tagoknak 2 frt.

Mintalapok iparosok és ipariskolák számára. A kereskedelmi minisztérium kiadásában megindult

vállalatból a 3-ik füzet hagyta el a sajtót. Ez a «fémipar» számára ad mintalapokat, s azokon ajtó és bútorkészítéssel, lámpásokhoz, récsákhoz, rostélyokhoz, erkélyekhez, kapukhoz, stb. való ízléses rajzokat. Magyarazatokkal Edvi Illés Aladár látta el. A füzet ára 1 frt. Egész évre 12 füzet 10 frt-al rendelhető meg.

Mikes Lajos, a Fővárosi Lapok belmunkatársa, «Költemények» cím alatt kiadja 1889–1895-ben írt verseinek gyűjteményét. A csinos kiállítást kötet előfizetési ára 1 frt 50 kr, mely szerző czímére (Ferenciek tere 4. szám) küldendő be, május 1-ig. Mutatványul álljon itt a gyűjteményből a következő kis költemény:

Kigyulladt lelkednek perzselő tűzéval
Viszonzát szerelmem. Nem kerestél még fel
Oly gyönyörű álom, mint e valóság volt;
S nem volt soha álom,
Melyről jobban tudtam volna, hogy csak álom,
Mint e valósággról.

Elmult, vége vége mindörökre, érzem,
Nincs erő a földön, nincs erő az égbén,
A mely rügybe hajtsa a mult szőzár fáját,
Szívem lombja-fosztott vadon erdejében
Mint idegen hallom, alig alig értem
Magam is, emlékim bánatos nótáját.

Az Athenaeum olvasótárában egyszerre három kötet jelent meg. Az egyik Ambrus Zoltán könyve, ki kritikai dolgozatai mellett az elbeszélő irodalomhoz is szívesen hozzá fordul. Ezekből tizenegy van most egybegyűjtve «Ninive pusztulása és egyéb történetek» cím alatt. Jó olvasmányok egytől egyig. Két kötetet pedig D'Annunzio regénye, «Aggyermek» foglal el. Olaszból Balogh Arthur fordította. Az olasz elbeszélő és regényirodalom újabbán méltó figyelmet kell messze az olasz határokon is. Annunzio a modern irány egyik szívesen olvasott írója, kinek a regényében a magyar olvasó is élvezetet fog találni. Az Athenaeum olvasótárának egy-egy kötete, kemény vászon kötésben, 50 kr.

Arany «Toldi»-járól tanulmányt írt Székely Aladár. Igyekezik behatolni Arany híres eposzáinak szépségeibe, az alkotásba, az előadásba, a nyelv tisztaságába és 129 oldalnyi könyvben elemzi «Toldit». A Franklin-társulatnál jelent meg s ára 80 krajczár.

A föld és népei, György Aladár népszerű földrajzi és népismeretű, gazdagon illusztrált vállalatból megjelentek a 13–16. füzetek. E füzetek Amerika leírását tartalmazzák, s jól megfelelnek a célunknak, melyet a szerkesztő maga elé tűzött. Egy füzet ára 30 kr.

Korrajzok. Dr. Körösi Lászlónak ismert vállalatának 12–14-ik harmas kötete Vadnay Károly életrajzát közli, ki évtizedek óta mint hírlapíró, szerkesztő, kritikus, szépirodalmi író (regényekkel és elbeszélésekkel) oly mozgalmas életet töltött be irodalmunkban. A terjedelmes életrajz csaknem lépésről lépésre kíséri az érdemes író munkásságában, regényeiről bővebb ismertetést is nyújt.

Uszások, oktatási és kiképzési irányelvek; irta Beszedes Frigyes m. k. honvéderőnagya, a Ludovika-akadémia tanára. Az uszásokhoz szolgál utbaigazításokkal, s e mellé több ábrát is közöl. Ára 40 kr s az Athenaeum-társulat kiadására.

Jankó Elemér utolsó rajzai. Egy fiatalon elhunyt, szép tehetségű rajzoló emlékéét eleveníti fel a korai vesztesség bánatával az a negyedrét alakú füzet, melyet a «Borszem Jankó» életrajz adott ki most féleves előfizetői részére. Jankó Elemér, a mi genialis torzképrajzolóknak, Jankó Jánosnak fia volt, hévvel, tehetséggel kezdett lépdelni atyja nyomdokán. Ugyanazt a genret választotta, mely atyjának oly előkelő helyet szerzett a magyar művészek közt. Münchenbe ment tanulni, még mint gyermek, s torzképeit mindjárt szívesen közzétették még oly válogatós lapok is, mint a «Fliegende Blätter». Fájdalom, hogy alig érhetne meg a gyermek ifjúság végét, husz éves korában, 1892 febr. 27-ikén meghalt Münchenben. A «Borszem Jankó» utolsó rajzaiból albumot állított össze, melyet Csicséri Bors (Agai Adolf) látott el előszóval. Az oly korán elvesztett tehetség fölötti szomorú érzéssel nézzük végig e vidám rajzokat. A kötet az Athenaeumnál jelent meg s ára 1 frt 50 kr.

Keresztély Sándor, kedvezőleg ismert zongoralepítő-tulajdonos, külföldi elsőrendű munkások szerződtetése mellett «Hungaria» név alatt zongoragyárt alapított, melynek czélja a legkitűnőbb zongorák és pianók hönig gyártása. Reméljük, hogy Keresztély zongoraterméhez hasonlólag mintaszerű lesz gyári telepe is. Ha így lesz: Magyarország zenekedvelő közönsége részéről biztos pártfogásra számíthat.

Archaeologiai értesítő. XV. kötet, 2. szám. Érdekes tartalmú füzet, mely részletesen tárgyalja a

a dunántúli legújabb bronzleleteket, az úrmezei csarnatőli ásatások eredményét, a budapesti lövészgyűlés népvándorlások leleteit, ismerteti a pécsi székesegyház régiségeit s a zágábi székesegyház kincstárát. Különösen érdekes Réthy László azon czikke, melyben azt bizonyítja, hogy azon, hazánk területén gyakran található éremfajlok, melyeket eddig IV. Béla és V. István királyoknak tulajdonítottak, egy századdal régiebbek, mint eddig hitték s a valóságban II. Béla és IV. István idejéből valók. Ezen érme egy részén sajtóságos keleti írásjegyek láthatók, melyeket némelyek a kunoknak vagy mongoloknak tulajdonítottak, míg Réthy szerint ezen pénzeket a köztünk lakozott mohamedán hittű arab s bolgár kereskedők, az ú. n. izmaelliták verték, kik Kálmán király ideje óta szerepeltek hazánkban, mint a pénzkamarák bérleti, s a kik az említett érmeiben, az általuk forgalomba hozott keleti érmeiket utánzózták, a mi különben nem volt ritkaság a nyugati országokban sem, s Francia-, Spanyol- és Olaszországból is több efféle utánzat is ismeretes.

Magyar írók élete és munkái. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából Szinyei József szerkesztésében folyó életrajzi nagy lexikonból megjelent a 31. füzet (IV. kötet 3. füzete), mely a Halász és Harsányi nevek közé eső 204 írónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 31 füzetben 7298 írónak életrajza s munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 kr.

Előfizetési felhívás. Thewrewk István «Ninive» többé leányok! (Mai-történetek) című művére hirdet előfizetést Rozsnyai Károly könyvkiadóhivatala (Budapest, Múzeum-körút 15. sz.). A tiz ívre terjedő munkára az előfizetése május 15-ig küldendő be. — Makai Emil három könyvére hirdet előfizetést Singer és Wolfner könyvkereskedése. Makai Emil a «Zsidó költők» című kötetével keltett figyelmet, a régi idők zsidó költőiből állított össze magyar nyelven egy gyűjteményt. Ezt az «Énekek éneke» követte, a bibliai örökéleti lírai regénye, verseiben. A két könyv már elfogyott, most készül az új kiadás belőlük, s ezekkel együtt hagyják el a sajtót a szerzőnek eredeti versei, melyeket a lapokból ismer a szépirodalmat kedvelő közönség. Ennek «Margit» lesz a címe. A három kötetre együtt 3 frt-ával, diszkrétben 5 frt-ával lehet előfizetni; külön egy-egy kötetre 1 frt 20 kral, vagy diszkrétben 2 frt-al.

A műcsarnok tavaszi kiállítása. Ápril 14-ikén, húsvét vasárnapján nyílt meg a műcsarnokban a tavaszi kiállítás, tisztán magyar művészek számos, érdekes festményével. Szobor azonban alig van hat. A kiállított művek száma 246.

A kiállító művészek között képviselve vannak: Benczúr Gyula, ki Ferdinánd bolgár fejedelem nagy üdökejét állította ki, Ujváry Ignác, István, első magyar király szentté avatása» című nagy oltárképpel, Gyárfás Jenő «Pax» című az egyházpolitikára vonatkozó szimbolikus festménnyel, Márk Lajos «Láz» című szintén nagy festménnyel, — továbbá kisebb-nagyobb művekkél: Aggházy Gyula, Angyalffy Erssi, Badits Ottó, Busch Gyula, Brodský Sándor, Bruck Miksa, Burger Lajos (Séley kir. táblai elnök nagy alakú arczképét állította ki), Edvi Illés Aladár, Endrey Sándor, Fényes Adolf, Ferenczy Károly, Györök Leo, Horthy Béla, Istvánffy Gyula, Jendrassik Jenő, Jászai Zsolt, Kacziány Ödön, Karlovsky Bertalan, Karvaly Mór, Kézdi Kovács László, Komlóssy Ede, Koroknyai Ottó, Koszka Jenő, Kriesch Aladár, Kubányi Lajos, László Fülöp, Ligeti Mór (szoborművekkél), Mednyánszky László báró, Mesterházy Kálmán, Nadler Róbert, Neogrady Antal, Olgyay Ferencz, Pálkics Béla, Pállya Czelesztin, Peske Géza, Rubovics Márk, Somsich József gróf, Spányi Béla, Székely Árpád, Szenes Fülöp, Székely Lajos, Taky Antal, Telepy Károly, Teltsch Ede (szobrokkal), Tornai Gyula, Valentiny, Vajda Zsigmond, Vaszary János, Zemplényi Tivadar, sat.

A látogatot és hó 13-án mutatták be a meghívottaknak. Megjelent Zsilinszky Mihály közoktatásiügyi államtitkár is, ki az Abazsiában időző Wlassics Gyula miniszter helyettesítette. Az államtitkár Keleti Gusztáv, az országos képművészeti társaság igazgatója és Telepy Károly műtárolas nagda és halmozta. Zsilinszky nagy figyelemmel fogta végig a kiállítást és elismerését fejezte ki. A kiállítás érdekességét négy pályadíj sorsa fokozza. E díjak a következők: 1. az Ipolyi Arnold püspök alapítványából 1000 frtos díj, egyházi szent, vagy magyar történeti olajkép, vagy szobor kitüntetésére, 2. a Rath-féle 300 frtos díj, táj-, állat-, esendélet-kép vagy valamely szoborműre, 3. a gróf Esterházy Miklós Mór 300 frtos díja, vízfestményre, végül 4. a «Műbarátok» 1500 frtos ösztöndíja.

Ezer koronás drámai pályázat. Porzolt Kálmán, a «Fővárosi Lapok» szerkesztője, ezer koronás drá-

mai pályázatot ajánlott föl a nemzeti színház számára s ezt Perczel Dezső belügyminiszterrel levélben tudtatta. A levélben elmondja, hogy semmiféle kikötéssel sem korlátozza a pályázatot, csupán azt kéri, hogy a nemzeti színház műsorába beillő s egész estét betöltő oly színművet tüsszék ki, mely a jelenkori magyar társas élethöz veszi tárgyát; a pályadíj csak oly műnek adassék ki, melyet a bíráló bizottság méltónak talál a nemzeti színházban való előadásra. Ha a pályázat eredménytelen volna, a pályadíj újból kitűztetik. A nyertes pályamű a szerző tulajdona marad, a budapesti nemzeti színház előtt azonban azt másutt előadni joga nincs. A pályázati főlírást gróf Festetics Andor, a nemzeti színház helyettes igazgatója a jövő hét folyamán fogja közzétenni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nagy gyűléseit május 7—12-ik napján tartja meg. Az ünnepélyes díszgyűlés május 12-ikén lesz. Ennek egyik tárgya dr. Kautz Gyula emlékszéke Kerkapoly Károly volt pénzügyminiszter és egyetemi tanár fölött. Az emlékszéki méltatja Kerkapolyt mint politikust, tanárt, filozofust, s foglalkozik a személyével összefüggő 1865—75 ig terjedő politikai és pénzügyi eseményeivel.

MI UJSÁG?

Földrengések. E hó 14-ikén, husvét vasárnapjának késő estéjén nagy földrengések voltak Közép-Európának azon hegyes vidékén, mely Tiroltól Magyarorszáig terjed. A földingás kiterjedt délfele Olaszország felső részére, még Florenzen is érezhető volt; éjszaka pedig majdnem Bécsig. Legnagyobb erejét Ausztriában érezték és pedig Krajnában, hol Laibach városa ugyan sokat szenvedett. Elhatolt a föld hullámlása Boszniába, Horvátországba, a hol Zágrábban, Károlyvárosban s a közbe eső helyeken elég erősen jelentkezett. Heves volt a rázkódás Fiumében, Velencében, Triestben, itt azonban jelentéktlenebb falrepedések kívül baj nem történt. Magyarországon egész Zalában és Vas megyében jól érezték.

A föld hullámlása ezen a nagy területen mindent 11—12 óra közti időben jelentkezett, a legtöbb helyen 11 óra 20—30 perczkor. A rengések kiindulási pontja a Karst hegység volt, és pedig Laibach körül. Itt nagy rombolásokat okozott s a lehulló falak több embert megöltek, még többet megsebesítettek. Krajnában még a következő napokon is megújult az ingás, nem oly mértékben, mint először, hanem mégis fokozva az épületekben esett kárt, és a rémületet, úgy hogy Laibachban a lakosság az utcákra költözött ki, a házakba visszatérni még e hó 17-ikén sem mert. Laibachban az április 14-ikén esti 11 óra után oly erővel támadt földingás reggel 6 óráig még huszonhárom újabb lökést adott. Alig maradt ép ház, és sokat le kell majd hordani. A templomok, közintézetek is sokat szenvedtek, egyik kasszárnya omladozik. A lakosság a szabad tereken sátrak alatt, vasuti vagonokban, kocsiokban, ládákban, káposztás hordókban ültette föl szomorú tanyáját. Mintegy 20,000 volt azok száma, kik a réteken tanyáztak. A boltokat, mindenféle üzletet bezártak. Az országos múzeumban falak dőltek össze, s kétségtelen, hogy nagy átalakítás nélkül használni nem lehet; a gyűjtemények nagy része megrongálódott, összetörték a lehullt falak. Az új színház a tetejétől alapjáig megrepedt. Az evangélikus templom dűledezik. A papok a szabad tereken és mezőkön tartottak isteni tiszteletet. A kémények, téglák folyton zuhognak, az utcákon járnak életveszélyes. E hó 17-ikéről még mindig nagyon szomorúan hangzottak a tudósítások: A város majd minden háza lakhatatlan, a boltzatok bedüléssel fenyegetnek és a falak ferdén állanak. Az épületek legnagyobb részét teljesen le kell bontani. Az iskolákat és a hivatalokat bezárták; a lakosság butorkocsiokban, bérkocsiokban és vasuti vagonokban tartózkodik. Eddig 40 sátrort emeltek, a melyek mindegyike 40 embert fogadhat be. A környékről folyton érkeznek jelentések a földrengés óriás pusztításairól, emberélet azonban nem veszett el. A laibachi lapok a lakosságot nyugalomra és józanságra intik. A megrongált házakat megtámasztják. A beomlóssal fenyegetett parkányokat és kéményeket lehoradják. Az épületek megvizsgálását folytatják. A kiköltöztetett lakosokat lehetőleg fedél alá hozzák. A király 10,000 forintot adott a laibachi segélyre szorultaknak, ugyanannyit szavazott meg Laibach városa, továbbá még 10,000 forint barokk építésére. Az első bécsi népkönyv-egyesület már berendezte a könyvtárat, hol 6000 ember ékezhethet. Laibach és Les közt külön vonatok közlekednek, hogy a lakosok a városon kívül tölthessék az éjjelt. Az idő hűvös.

Keresztelőszuralkodó-családban. Ottó főherceg neje, Mária Jozefa főhercegnő e hó 13-án egészséges fiú gyermekkel örvezdett meg családját, Bécsben. A keresztelő e hó 16-án volt, s megjelent azon a király, Károly Lajos főherceg és neje Mária Terézia főhercegnő, a nagy szülők, továbbá György szász herceg, a másik nagyapa, valamint az uralkodó családnak összes Bécsben időző tagjai és az udvari méltóságok. Lajos Viktor főherceget, mint keresztapát, Frigyes főherceget helyettesítette. Aszer tartást dr. Gruscha bibornok érsek végezte. Az újszülött főherceg Miksa Jenő, Lajos, Frigyes Fülöp, József, Mária neveket kapta.

Rudolf trónörökös emlékszobra Korfu szigetén. Királynéknak művészi emléket állított Korfu szigetén levő kastélyában Rudolf néhai trónörökösnek. Nem régiben Korfuba hivatta Chiattonne luganói szobrászt, s megbizta, hogy Rudolf trónörökös emlékére szobrot készítsen. A szobor hat méter magas és három méter széles lesz; homlokán Rudolf trónörökös mellszobra egy fülkeszerű mélyedésben, felette pedig szárnyas génusz terjeszti ki védőleget kezeit. A díszes emlékmű részére külön mauzoleumot épített a királyné s az Achilleion-nyaraló parkjának egyik szép helyére fogja elhelyeztetni.

A pápai nuncius Magyarországon. A Vatikán bécsi követe, a nuncius, csak ritkán látogat el Magyarországra, a hol különben is az esztergomi hercegprímás, mint a pápa született követe, képviseli a Vatikánt. Agliardi nuncius most hosszabb látogatásra jött Magyarországra, éppen mikor az egyházpolitika ismét napirendre kerül egy pár nap múlva. Remélhető azonban, hogy ő excellenciájának semmi köze a politikához. A husvét ünnepeket Esztergomban töltötte, a hol az egyházi küldöttségek kívül a hatóságok és a katonaság is tiszteletgett a nunciusnál. Agliardi e hó 16-ikán délután utazott el hajón Esztergomból. Vácznál Schuster Konstantin püspök, a káptalan tagjai, a polgármester, s nagy sokaság várta, s a püspök üdvözölte. Budapestre esti 8 óra előtt érkezett. A nuncius a szeminárium épületében szállt meg, a hol Cselka Nándor címzetes püspök köszöntötte latinul. Körülte a papságon kívül az arisztokrácia számos tagja gyűlt össze. Agliardi a hetet Budapesten tölti, s hétfőn vagy kedden Nagyváradra utazik, Schlauch Lőrincz bibornok-püspök látogatására. N.-Váradon is több napot akar tölteni.

Gróf Zichy Jenő ázsiai expedíciója. Gr. Zichy Jenő a magyarok ősi nyomainak kutatására április 23-ikán indul el az expedíció tagjaival. Lembergbe mennek először s onnan Odesszába, honnét a kaukázusi tartományokba utaznak. Az expedíció tagjai közt van: Bálint Gábor, a turáni nyelvek tanára a kolozsvári egyetemen; dr. Szádeczky Lajos, a magyar történelem tanára ugyanott, dr. Wosinszky Mór, ki az ásatásokat és régészeti kutatásokat fogja végezni. Utközben csatlakoznak az orosz szaktudósok, és pedig: Radde Gusztáv, a tífiszi múzeum igazgatója, Weidenbaum ethnografus és Kahlberg orosz tábornok, az orosz katonai térképrajzoló osztály vezetője.

Széchenyi lovas képe a nemzeti kaszinóban. Gr. Zichy Jenő a gr. Széchenyi István emlékeztetére a nemzeti kaszinó számára megrendelte Széchenyi lovasképet Pállik Bélánál. A kép, mely részben már el készült, életnagyságban ábrázolja Széchenyit, a mint a pesti oldalon a lánchíd környékén a Dunapart sűrű népe között lovagol. Háttérben a budai várpalota és a lánchíd emelkedik napfényben.

Az állatkert vendégei. Nagy közönség nézi most az állatkertben a sioux-indiánok csoportját. Husvét első napján mutatták be magokat rendkívül nagy közönség előtt. Festői társaság s főleg lövéseik biztossággal aratnak általános bámulatot. Van egy, ki a feldobott üveg golyókat el nem hibázza. A lövés mellett bravurjok még a pányvázás. A száguldó lovakat lóhátról rendkívül ügyesen pányvázák el. A primitív hadakozási műveleteket is szívesen elnézi a közönség és tapsokban kifogyhatatlan minden mutatvány után.

Bessenyei szobra. Bessenyei Györgynek, az irodalom érdemes uttörőjének Nyiregyházán szobrot akarnak állítani. Már régebben gyűjtöttek rá s remélik, hogy a még hiányzó összeget hamar összegyűjthetik, úgy hogy jövő esztendőre fölállíthatják az emléket.

Milleniumi emlék az ország határán. A pozsonyi alispán, Klempa Bertalan a milleniumi nagybizottság egy küldöttségével Dévényben járt, hogy alkalmas helyet keressen ki, hol Magyarország ezeréves fenállásának emlékére már messziről látható oszlop emeltessek. Legalkalmasabbnak találta a küldöttség a dévényi hegyet, mely a Morva és Dráva összefolyásánál ép az ország természetes határa.

Vásár a Múzeum-kertben. Az operai vásárt nem sokára, az eddigi megállapodás szerint, május 5-én újabb vásár fogja követni és pedig ezúttal a Múzeum-kertben és a fővárosi szegénygyermekkegylet-járára. Lesznek előadások, hangversenyek és főképen lesznek sátrak, cukrászat, rögtönzői korenmák, a melyekben a főváros előkelő leányközönsége árusítja az italokat és az édességeket.

HALÁLOZÁSOK.

UJFALUSSY SÁNDOR.

UJFALUSSY SÁNDOR, Szatmármegye és Szatmár város főispánja, a nagybányai református egyház-megye főgondnoka, meghalt e hó 12-én, 51 éves korában, Remetemezőn. Szatmármegyében kezdte pályáját s még fiatal ember volt, mikor alispánvá választották. Ezután nem sokára Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye főispánjává nevezték ki, a mely állásában éppen egy, mint Szatmárt, szintén megnyerte az összes körök becsületét. Ebben az időben fűdőbajba esett, fűdőhelyéről fűdőhelyre utazott és ő volt az első, ki a mikor Koch tanár a kochint kitalálta, magát az új gyógyító anyaggal beoltatta. Valóban úgy látszott, hogy Ujfalussy a kochinnal való gyógykezelés után visszanyerte egészségét s mikor Domahidy Ferenc helyébe öt neveztek ki Szatmármegye főispánjává, újult erővel és lelkesedéssel tért vissza szülőföldjére, a maga meggyébe. Egészségi állapotában a javulás azonban látványos volt, a régi baj ismét visszatért, talán még hevesebb mértékben, mint először. Állapota napról-napra szemmel láthatólag rosszabbodott, míg végre a halál megszabadította szenvedéseitől.

DOMANOVSKY ENDRE, a tud. akadémia tagja, a magyar bölcsészeti irodalom egyik legnépszerűbb művelője, meghalt Budapesten, 78 éves korában. Az iskolágynek is buzgó munkása hunyt el benne. Szarvason. Sopronban, majd pedig a nagy-szebeni jogakadémia tanított; 1887-ben nyugalmába vonult, s azóta Budapesten lakott. A filozófia irodalmát kevesen ismerték annyira, mint Domanovszky, s még egész a legutóbbi napokig (mert csak alig egy pár napot gyöngékedett halála előtt) is folyton kutató és dolgozó, hogy befejezze megkezdett művét. «A bölcsészet történetét.» Ebből négy kötet jelent meg, de még csak az új-korrig jutott el a terjedelmes munkával, mely a források, az adatok tekintetében és a filozófiai irodalomra vonatkozólag tiszteletre méltó munka. A renaissance korszakból is sokat feldolgozott már. A nyájás, szeretetre méltó öreg urat, ki oly szívesen kedveskedett mindenki-nek tobasok szelenczéből egy csipetnyivel, a fővárosi tudományos körökben mindig ott lehetett látni; rendes látogatója volt a könyvtáraknak, a tud. akadémia üléseinek; hol gyakran felolvasott.

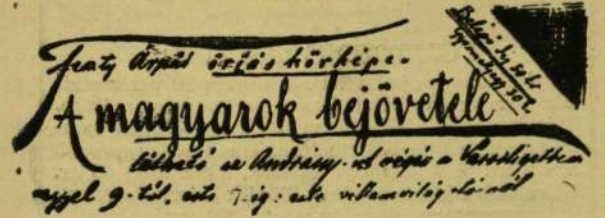
Elhunytak még a közlebbi napokban: Porovics Jenő, régi honvéd, királyi bíró, a legfelsőbb bírói kar érdemes tagja, Budapesten. — TASSY BÉLA, a fémhergelyi árvászék elnöke, negyvennyolcas honvédszázados, a ki számos csatában vett részt, majd az orosz hadjáratot küzdötte végig, 1878-tól 1884-ig pedig függetlenségi képviselő volt, 68 éves. — Rádszatói AUGUSTIN ANTAL, szegedi kir. ítélőtáblai bíró, volt országgyűlési képviselő, élete 44-ik évében, Szegeden. — CSERNY MÁRK, Vinga város polgármestere, 62-ik évében, Vingin. — VÁRRIK ENDRE, 1848—49-es honvédfőhadnagy, a budapesti honvéd-egylet alelnöke, Hevesmegye bizottsági és Eger város képviselőtestületi tagja, 64 éves korában, Budapest. — GYÖMÉREY ANTAL, nyug. altábornagy, a Lipót-, vaskorona- s egyéb rendjelek tulajdonosa, 58 éves korában, Kőszegen. — ID. BÁRÁNYI LUKÁCS, nyug. királyi törvényszéki bíró, 1848—49-iki honvéd, 71 éves korában, Deesen, honnan Szamosújvárra szállították. — FLEISCHER GUSZTÁV, marosvásárhelyi evangélikus tanító, 29 éves. — GERECZ PÖRTEUS, a ferenczrendiek székesfehérvári társházának alalmaznása. — DR. KADÁR ISTVÁN, az úpesti kórház igazgató-főorvosa, tartalékos katonaoorvos, 29 éves, Újpesten. — MAGYAR EDE, nyug. kir. főerdész, Liptóvármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 67 éves korában, Budapesten. — IFJ. TICHY SAMU, a breznóbányai járás szolgabírája, 40 éves, Breznóbányán. — VERZAR MÁNÓ, Szamosújvár város nyug. alkaptánya, 45 éves, Szamosújvárt. — ID. PISCHL SAMUEL, Schmelcz- és Bálabánya város törvényhatósági bizottsági tagja, 71 éves, Schmelczbányán. — SCHÖLL JÓZSEF, néptanító, 36 éves, Nezsideren. — B. KÖNIGSWARTER SÁNDOR, a nem rég kikeresztelkedett b. Königswarder Herman és neje, Blaskovich Melánia 8 hónapos kis fia, a biharmegyei Kis-Szántón. — PRANDTNER ALAJOS, nyug. adótárnok, 68 éves, Soroksáron. — WEISER GYULA, a mohácsi zsidó hitközség tanítója, 51 éves, Budapesten. — KELETI ZSIGMOND NÁNDOR, nyug. kir. főerdőtáncos, 65 éves, korában, Losoncon. — LITZ KERESZTÉLY, öreg honvéd, a ki a szabadságharcban 17 csatában vett részt, Torzsán.

ÖZV. FEJÉR JÓZSEFNE, szül. Bekelle Mária, 89 éves korában, Budapesten. — ÖZV. TOLYI ISTVÁNNÉ, szül. Polyák Ida, 52 éves, Budapesten. — BUZÁTH FERENCZNE, szül. Pongrácz Borbála, 35-ik évében Budapesten. — ÖZV. MÁTKOVICH ALBERTNÉ, szül. Rhédy Anna, élete 75-ik évében, Miskolcon. — DUMAS SÁNDORNÉ, a nagy francia regény- és dráma-író neje, e hó 3-ikán Párisban.

Előfizetési áraink évnegyedre:

A „Vasárnapi Ujság” 2 ft — kr.
A „Vasárnapi Ujság” a „Világ-
krónika”-val együtt 2 ft 40 —
A „Vasárnapi Ujság” és a „Politikai
Ujdonságok” 3 ft —
A „Vasárnapi Ujság” és a „Politikai
Ujdonságok” a „Világkrónika”-
val együtt 3 ft 40 kr.

Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

Szerkesztői mondanivalók.

Szülőföldemen. A mű- és népköltészetben egyaránt gyakori és jogosult, hogy a költő saját érzelmeit átviszi a nem élő természetre s azt mintegy melegevleni. Szerző is ilyenformán próbál, de a költői kép alkalmazásának módját nem találta el, midőn száraz okoskodással akarja elhárítani:

„Talan mindenki azt hiszi,
Hogy az isten munkája ez”

mondja a felhőre és napfényre, de siet megadni a választ, hogy ő nem hiszi; mert távozásakor bánata vált felhővé, érkezésekor pedig örömből lesz a verőfényes, mosolygó kék ég.

Nevezek várta. Az igyekezet és tanulmány meglátászik rajta, de a gyakorlatlanság, kezdetlenség szint-
űgy, pl. midőn a költemény színterét változtatja, ily prózai módon teszi: „Lásunk, mi élet jár alatt.” Az egész elbeszélés zűrzavara, szakadozott, nem látjuk a rugókat, melyek a bosszút mozgatták s nem értjük az egész történetét. A próza kísérlet sem válik be.

Buosi. Iduska sirjánál. Akadunk bennük egy pár jó versszakra, mely reményt költ a szerző tehetsége iránt; de különben mind a két vers nagyon egyenetlen, kezdetleges. Az izes igekötő sem respectálja a szerzőt, pl. „érkezek”-et mond „érkezem” helyett.

Bábelek. Közölni fogjuk.

A mérég. Tulajdonoson elvont s nem minden vonatkozása világos. Mással ohajtanók kísérélni, olyannal, mely lapunk irányával, szemlélettel inkább meg-
egyezik.

H. E. A beklődött elbeszélés hosszadalmas, laza összefüggései dolgozat, mely éppen ezek miatt az érdeklődést sem képes ébrentartani.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál és nagy terjedelménél fogva a legjobb és aránylag legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS”

Csávolszky Lajos,
felelős szerkesztő.

Kossuth Ferenc,
főmunkatárs.

Ez a magyar olvasóközönség lapja!

Az „Egyetértés” politikai álláspontját legjobban jellemezte Kossuth Ferenc, az „Egyetértés” főmunkatársa, ki a következőleg indokolta meg, hogy miért lépett e lap kötelekbe:

„Kötelességet vélek teljesíteni, midőn a közélet hírére lépek hazámban, és atyám hagyományait nevet azt akarom, hogy a toll legyen a köpönyékén az első fegyverem; és e fegyvert az Egyetértés hasznáiban ohajtom használni; azon lap hasznáiban, mely megál-
tozza az idős táppróbát és elvei, állása, tekin-
telye egyaránt megismertetve jötték ki a próbából, mint tűzből a tiszta arany. — Függetlenségi párti, szabadságsért és szabadelvi haladásért küzdő volt e lap mindig.”

Ez az irány, valamint hiteles forrásból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposasága és sokasága, rovatának változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „Egyetértés”-t népszerűvé.

Az országgyűlési tárgyalásokról a legérdekesebb s e mellett tárgyalagos hírt tudósítást egyedül az „Egyetértés” közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend, A magyar kereskedő s gazdálkodóközönség nem szorult több idegen nyelvű lapra, mert az „Egyetértés” a kereskedelmi s tözsdei tudósításainak bőségével és alaposaságával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „Egyetértés”-ben, a mire szüksége van.

Változatossan szerkesztett tárczájában annyi regény-olvasmányt ad mint egy lap sem. Két-három regényt közöl egyszerre egy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredeti, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarra fordításban kapnak az „Egyetértés” olvasói.

A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „Egyetértés”-re.

Az Egyetértés 1895. jan. 1-én 29-ik évfolyamába lépett, s így egyike a legnépszerűbb napilapoknak.

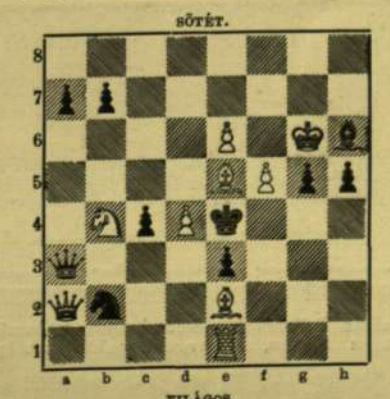
Az „Egyetértés” előfizetési ára:

Egész évre 20 ft —
Fél évre 10 —
Negyed évre 5 —
Egy hóra 1 — 80

Az előfizetési pénzek az „Egyetértés” kiadó-hivatalába, Budapest, dalszínház-utca 1. sz. küldendők.

SAKKJÁTÉK.

1889. számú feladvány. Dahl A. M.-től.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1879. számú feladvány megfejtése
Blake P. F.-től.

Megejtés.

Világos. Sötét. Világos. Sötét.
1. H6—b4 K4—e5 (a) 1. K4—e3
2. Vg2—f3 t. sz. 2. Fg7—c5+ Ke3—f4
3. Hb4—c5 v. 3. Hb4—d5 mat.
Vg3—d6 mat. Világos. Sötét.
1. b3—b2
2. Fg7—d6+ K4—e3
3. Hb3—c2 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördőgh János. — Stefankó L. — Bács-Kután: Lobozsánky Sz. — Hálón: Gentz János. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 14-ik számában közölt képtalány megfejtése: Kísértet.

Heti naptár, április hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
21. V. F. I. Quasi mode	F. I. Anzelm	9. I. Euphazik	27
22. H. Szóter	Szóter	10. Ferencz	28
23. K. Béla pk. vt.	Béla	11. Antipa	29
24. S. György vt.	György	12. Vazul pk.	30 R. Ch.
25. C. Márk vt.	Márk	13. Márton pk.	1. Hjár.
26. P. Kilit és Mar.	Kilit	14. Arisztart	2. 2. Per.
27. S. Zita sz.	Zita	15. Kresztencz	3. S. T. M.

Holdvilágzás. ● Ujhold 25-én 2 ó. 11 p. regg.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-ter 6. szám.)

Henneberg-selyem selyem csak akkor valódi, ha közvetlen gyárból rendelik — fekete, fehér és színeseket 35 krtól 14 ft 65 krig méterenként — sima, csikos kockázott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordulóval küld: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, és levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6042

Ajánljuk mindazoknak, kiknek fájós lábuk van, Gerő Adolf, legjobb hírnévű orthop. cipész-mester lábbeli-készítvényeit; Budapest, V., Fűrdő-utca 2., a Diana-fürdő épületben. Lásd hirdetési oldal mai számában.

Univ. Med. Dr. Aczél fog- és szájbetegeknek

rendel: d. e. 10—12-ig, d. u. 2—4-ig, (szegényeknek 12—2-ig).

Készít műfogat és egész fogsort.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. szám 1. em. 10.

MATTONI ÉS WILLE ERZSÉKSŐSFÜRDŐ-BET BUDAPEST-KELENFÖLD

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserű források. Ivó és fürdőgyógyimód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrások kiűnő eredményre alkalmasak: 1. Bármint okok folytán keletkezett lobos izzadásművel. 2. Női bajknál, különösen metritis chronicusnál; méh körül és hasbajnyalok után visszamaradt izadművel. 3. A méhnek helyzetváltozások, nemkülönben ágyasok által előidézett izgatottság tüneteinek; hurutos állapotok és tisztáltsá zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmánál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. Zsirkórnál. 5. Köszvényknél, stb.

FÜRDŐ-ORVOS: DR. BRUCK JAKAB,

az orsz. közegészségügyi tanács r. k. tagja.

Egészékes felváz, fél órányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kádl- és márványfürdők, különféle szanatóriumokkal. — Rendes társasági-köszlekedés.

A kocsik állomási helye: Ferencz József-ter, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosítás-sal szívesen szolgál

Mattoni és Wille
Budapest.

5738

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMAŊYOK szabadalmazását eszközöl mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci utca 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemű fény-
képezési gépek és készülékekkel.
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Uti! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

„Toronyórák“
palota, lakatya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I. m. állami kézműves, gép- és ágyú-
Budapest, VII. ker., Kazinczy-u. 3.
Röpkész. árjegyzék, költőjegyzék, bérmentve.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéllalja jóállás mellett
legelőnyösebben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökere
száraztatását.
Telefon.

Jósika Miklós regényei.
80, 90, 100. füzet.
Új olcsó kiadás.

Regényes képletek.
Második kiadás.
Ára a két füzetből álló
kötetnek 1 forint.

ROTHBERGER JAKAB
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, Váci-utca 23, a nagy Kristófhoz ez. házban.
A legelegánsabb kész férfiruhák dús választékban a legújatnyosabb, szabott árakon.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV. ker., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és
VII. ker., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
Csak össze nem törzstendő Földváry J. (Jakab) engedély.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros
ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

GERŐ ADOLF
cipész-mester.
BUDAPEST,
V. ker., Fűrdő-utca 2. sz.
Ajánlja készítményeit
fájós lábakra.

Hirdetések felvételnek
a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-
hivatalában, Budapest, IV. ker.
Egyetem-utca 4. szám alatt.

Dr. GÖLLIS-féle egyetemes emésztőpor.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Eltrendi szer, kitűnő hatása van különösen nehezen emészthető ételek feloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva (evés után egy kávékanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve) kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők:

gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak és altesti pangás stb.

Ásványvizgyógymódnál, mint elő vagy utókúra, vagy egyidejűleg a gyógmóddal kitűnő hatást fejt ki. Minden doboznak dr. Göllis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Göllis-féle emésztő por kéréndő a vétel alkalmával. — A dr. Göllis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése:

Bécs, I. kerület, Stefansplatz Nr. 6. (Zwettlhof).

Egy nagy doboz ára 1 frt 26 kr., egy kis doboz 84 kr.

Főraktár: Budapest, Király-utca 12. Török József gyógyszerháza.

WALLA JÓZSEF
mozaik és ezementáru-gyára
építési anyagok raktára
Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:
**GRANITTERAZZO,
BETONIROZÁSOK,
CSATORNÁZÁSOK,
SZÖKŐKUTAK,
CEMENT-LAPOK és
MOZAIK LAPOKKAL
KÖVEZÉSEK**
elkészítésére stb.

Raktárt tart:
**KERAMIT LAPOK,
KELHEIMI LAPOK,
METTLACHI LAPOK,
TERRACOTTA-ÁRUK,
KÖFEDÉLPÉP,
TÜZÁLLÓ TÉGLÁK,
KÉMÉNY RAKVÁ-
NYOKBÓL stb.**

Gyári raktára a
gartenai Port-
land cement és
vízhatlan mész-
gyárnak.

STENIZEUF HÁLN

Nádforat,
Stuccatur
készítéshez

!!Fényképek!!

női modell-tanulmányok, női szép-
ségek, fantasztikus képek, pikanté-
riák, stb. 100,000 számban: or-
szágos elosztás, katalógus 15 kr.
bőlyeg. (árny). Katal. 35 miniatűr
fényképpel, 60 kr. Brill. próbakid.
3 frt. Utánról nem engedélyeztetik.
Art Company Box 325 Amster-
dam (Hollandia).
Posta-díj Hollandiába 10 krajczár.

Wasmuth
féle
tyuk-
szem-
gyűrű
az
órában

3-szor 24 óra alatt
meggyógyít minden
tyukszemet.
Egy óra ára 60 kr.
vidékre 80 kr. Elő-
zetes beküldése
mellett bérmentve.
Főraktár:
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertára.
Király-utca 12.

!!Bámulatraméltó szénsavtartalom!!

A kézdi-polyáni

«VÉNUS»

— ásványvíz-forrás —

a világ legszénsavdusabb, természetes ásványvize. Borral keverve páratlan, tisztán kellemes, üdítő, frissítő, lázbetegnek nélkülözhetlen, sziruppal rendkívül hűsítő, ásványvizek között minden tekintetben első helyen áll.

Prospektus, árjegyzék ingyen és bérmentve.

Egyedüli főraktár:

Olteanu Sándor-nál

Budapest, VIII. ker., Gyöngytyuk-utca 3. sz.

Kapható minden vendéglőben és fűszerkereskedésben.

17. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, ÁPRILIS 28.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egy évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1 évre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 8 frt
1 évre — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egy évre 5.—
1 évre — 2.50

Költségek előfizetésekre a postai
meghatározott viteldi is csatolandó.

«NAPLÓ A FÖLD KÖRÜL TETT UTAZÁSOMRÓL.»

(1892—1893.)

I.
A FENTI CZIM ALATT jelent meg Bécsben Hölder
Alfréd egyetemi könyvkereskedő kiadásá-
ban egy 36 sűrűn nyomtatott ivre terjedő
kötet, melynek még folytatása következik. A mű
kiállításra egyszerű, de feltűnően elegáns, a feje-
zetek elején és végén igen csinos metszetek (öss-
zesen 44) vannak s végül három térkép. Sem a
címlapon, sem az előszóban nincs megnevezve
a szerző, csak a borítékon alkalmazott két ara-
nyos FF betű s fölötte hercegi korona és az első
lapon látható családi cimzer figyel-
mezteti az olvasót, hogy a szerző
igen előkelő egyén. Még a szöveg-
ben is alig árulja el a szerző ma-
gát; csak a 126-ik lapon olvas-
hatjuk, hogy Kelet-India bensejé-
ben, Haidasbadban, hol nagy tűzi-
játékok rendeztek tiszteletére, angol
felirattal üdvözölték mint Eslei
Ferencz Ferdinánd főherceget.
Máshelyen is van szó «szüleimről,
Ottóról, Ferdinándról, sógornóm-
ról» stb, minden czimezés és köze-
lebbi megjelölés nélkül.

A könyvet tehát Ferencz Ferdi-
nánd főherceg írta, ki 1892—
1893-ban nagy körutat tett a
föld körül az «Erzsébet» hajón.
Bejárta Indiát, Ausztráliát s Éjszak-
Amerikát, hol a chicagói kiállítást
is megtekintette s útjából 18 ezer
darabból álló ethnographiai, mű-
ipari és természetrajzi gyűjteményt
hozott haza. A főherceg tudva-
levőleg Károly Lajos főherceg-
nek, király. Ö Felsége öcsésének és
Mária Annunciata nápolyi király-
leánynak legidősebb fia. 1863 decz.

8-án született s 1878 óta kato-
nászkodik. Az utolsó modenai her-
ceg 1875-ben reá hagyta óriási
vagyonát. Rudolf trónörökös várat-
lan halála után csakhamar mint
Ausztria és Magyarország presum-
tív trónörökösére fordult reá a köz-
figyelem. 1891-ben Szentpétervárt,
1892-ben pedig Berlinben az illető
udvaroknál tett látogatást. Ezen-

kívül is sokat utazott, többek közt Palestiná-
ban is járt.

A trón leendő örökösének könyve bennünket,
magyarokat, nagyon érdekelt, mivel az író gon-
dolkozásmódját és lelkiállását lehet megismer-
nünk belőle. De bátran elmondhatjuk, hogy —
szerzőjére való tekintet nélkül is — méltó az el-
olvasásra e mű, mert a legjobban írt és legtanul-
ságosabb útirajzok közé tartozik, telve érdek-
nél érdekesebb részletekkel.

Mint czime is mutatja: a könyv napló alak-
ban jelent meg. Szerző első személyben beszél
mindenütt; napról-napra sorolja fel az esemé-
nyeket 1892 decz. 15-étől kezdve, mikor az

«Erzsébet» hajó a trieszti kikötőt elhagyja, a
következő év május 15-éig, mikor Sydneybe,
Ausztrália egyik fővárosába megérkeznek. Még
azok az általános jegyzetek is, melyek egyes
országok ethnographiai, politikai vagy közgaz-
dasági állapotára vonatkoznak, az egyes napi
eseményekkel kapcsolatosan sorolva fel, s a
könyv függelékei, a tudós mázt teljesen kerülve,
kizárólag az utazásra vonatkoznak. Valóban
ritka ügyes tapintattal van a könyv tervezete
megállapítva, s ilyen az előadás módja is. Sehol
sem látunk benne túlterjedést, sehol hosszas,
felesleges ömlengéseket, bár a fontosabb és érde-
kesebb részleteket elég bőven előadja. A napló-
író gyakran megemlékszik hazájá-
ról, múltjáról és családjá tagjairól,
örömet és meglepetéseit nem tit-
kolja el, olykor fiatalos humora is
nyilatkozik.

Az első kötetnek két harmada
Kelet-Indiával foglalkozik, hol úta-
zásából két teljes hónapot töltött
el. Azonkívül néhány napot töltött
még Ceylon szigetén, Singapore-
ban és Jáva szigetén, úgy, hogy ez
a kötet általában Kelet-Ázsia ismer-
tetésével foglalkozik s meglehető-
sen egyöntetű egész. Csak a kez-
detén, míg az utazó Triesztből
Ceylonba jut, meg a végső fejezet,
midőn Jáva szigetetől a pápuák
apró szigetei között tovább halad,
rajzol más életet.

Nagyon érdekes, rövid bevezetés
után, mely összesen két lapra ter-
jed, megkezdődik a napló közlése.
Az utazásnak Triesztől Egyiptomig
terjedő leírását egészen egyéni él-
ményekkel tölti be, nem akarván
olvasói előtt (a mű eredetileg nem
volt a nyilvánosságnak szánva, csak
szűkebb kör számára) jól ismert
dolgokat ismételni. Változatosabbá
vállik a mű hangja, midőn a főher-
ceg decz. 20-án eléri Egyiptomot
s mint szenvedélyes vadász leg-
először a madárvilágáról híres
Menzaleh-tóhoz siet, hol különösen
flamingókat lő. Szép és sikerült —
de e műben éppen nem ritkaság
— ennek a vadászati életnek le-
írása:

Fénykép után.
FERENCZ FERDINÁND FŐHERCEG.

Vidékre kívánatra minták-
kal késességgel szolgálnak.

Van szerencsénk igen tisztelt vevőink és a nagy közönség tudomására hozni, hogy
lyoni és párisi ujdonságaink

megérkeztek, melyek megtekintésére fölhívjuk szíves figyelmét a hölgyközönségnek. — Mély tisztelettel

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

selyemáruháza — Budapesten, VI., Bécsi-utca 4. sz.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Vidékre kívánatra minták-
kal késességgel szolgálnak.